

RANKAS PAGASTA PADOMES

Saistošie noteikumi

**RANKAS PAGASTA
TERITORIJAS PLĀNOJUMS
2006. - 2018.**

I SĒJUMS

**ZIŅOJUMS PAR RANKAS PAGASTA TERITORIJAS ESOŠO ZEMES
IZMANTOŠANU**

Ranka
2006. gads

SATURA RĀDĪTĀJS

TEKSTĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	3
1. IEVADS	4
1.1. TERITORIJAS PLĀNOJUMA IZSTRĀDĀŠANAS PAMATOJUMS	4
2. RANKAS PAGASTA DABAS TERITORIJAS, DABAS RESURSI, AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS UN KULTŪRAS PIEMINEKĻI	6
2.1. RANKAS PAGASTA TRANSPORTĢEOGRĀFISKAIS STĀVOKLIS.....	6
2.2. ĪSS PAGASTA TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	7
2.3. RANKAS PAGASTA TERITORIJAS ĢEOLOĢISKĀS UZBŪVES RAKSTUROJUMS.....	7
2.3.1. <i>Kristāliskais pamatklintājs</i>	7
2.3.2. <i>Pirmskvartāra nogulumi</i>	8
2.3.3. <i>Kvartāra nogulumi</i>	9
2.3.4. <i>Klimats, augsnes un reljefs</i>	12
2.4. ZEMES DZĪĻU IZMANTOJAMIE RESURSI.....	12
2.4.1. <i>Būvmateriālu un to izejvielu atradnes</i>	12
2.4.1.1. <i>Smilts un grants atradnes</i>	13
2.4.1.2. <i>Kūdra un sapropelis</i>	14
2.4.2. <i>Virszemes ūdeņi</i>	17
2.4. MEŽI UN PURVI	19
2.5. ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS	20
2.6. KULTŪRAS PIEMINEKĻI	23
3. APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA	27
3.1. APDZĪVOTĀS VIETAS	27
3.2. PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA	30
3.3. PAGASTA VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA	30
4. TERITORIJAS PAŠREIZĒJĀ IZMANTOŠANA	32
4.1. LAUKSAIMNIECĪBĀ IZMANTOJAMĀS ZEMES	34
4.2. MEŽSAIMNIECĪBĀ IZMANTOJAMĀS ZEMES	35
4.3. MAZSTĀVU UN DAUDZSTĀVU DZĪVOJAMĀS APBŪVES TERITORIJAS.....	35
4.4. DARĪJUMU APBŪVES TERITORIJAS.....	36
4.5. SABIEDRISKĀS APBŪVES TERITORIJAS.....	36
4.6. RŪPNIECISKĀS UN RAŽOŠANAS APBŪVES TERITORIJAS	36
4.7. SATIKSMES INFRASTRUKTŪRAS OBJEKTU UN TĪKLU APBŪVES TERITORIJAS	36
4.7.1. <i>Autoceļu infrastruktūra</i>	36
4.7.2. <i>Dzelzceļa infrastruktūra</i>	41
4.7.3. <i>Pasažieru pārvadājumi ar autotransportu</i>	41
4.8. INŽENIERTEHNISKĀS APGĀDES OBJEKTU UN TĪKLU APBŪVES TERITORIJAS	41
4.9. PĀRĒJĀS TERITORIJAS	47

TEKSTĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

A/s	Akciju sabiedrība
CSDD	Ceļu satiksmes drošības direkcija
CSB	Centrālais statistikas birojs
ES	Eiropas Savienība
HES	Hidroelektrostacija
LAD	Latvijas Autoceļu direkcija
LVM	Latvijas valsts meži
LR	Latvijas Republika
RVP	Reģionālā vides pārvalde
MK	Ministru Kabinets
NVVC	Nacionālais vides veselības centrs
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SVA	Sabiedrības veselības aģentūra
VAS	Valsts akciju sabiedrība
LVĢMA	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra
VKPAI	Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
VZD	Valsts zemes dienests

1. IEVADS

1.1. Teritorijas plānojuma izstrādāšanas pamatojums

Rankas pagasta teritorijas plānojums izstrādāts saskaņā ar 12.06.2002. LR likumu "Teritorijas plānošanas likums", 19.10.2004. MK noteikumiem Nr. 883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi", Gulbenes rajona teritorijas plānošanas dokumentu "Gulbenes rajona teritorijas plānojums 2001. - 2013. gads" un Rankas pagasta sociāli ekonomiskās attīstības programmu.

Izstrādājot Rankas pagasta teritorijas plānojumu, tika ņemti vērā augstāk stāvošo plānošanas dokumentu – *Gulbenes rajona teritorijas plānojums* un *Vidzemes reģiona plānojuma pamatnostādnes un risinājumi*.

Gulbenes rajona Rankas pagasta teritorijas plānojums izstrādāts, pamatojoties uz Rankas pagasta padomes 2004. gada 23. septembra lēmumu Nr.1 "Par Rankas pagasta teritorijas plānojuma izstrādāšanas uzsākšanu".

Rankas pagasta teritorijas plānojums ir pašvaldības administratīvās teritorijas plānojums, kurā rakstveidā un grafiski parādīta teritorijas pašreizējā izmantošana, noteikta plānotā un atļautā izmantošana un izmantošanas aprobežojumi ar ilgtermiņa perspektīvu 12 gadiem.

Teritorijas plānojuma sastāvs

I sējums „Ziņojums par Rankas pagasta teritorijas pašreizējo izmantošanu”. Šī daļa ietver ziņojumu par teritorijas pašreizējo izmantošanu, kurā ir raksturoti pašvaldības cilvēkresursi, fiziski ģeogrāfiskais novietojums un dabas resursi, infrastruktūra 2005. gadā.

II sējums „Rankas pagasta zemes izmantošanas un apbūves noteikumi” sastāv no divām daļām:

1.daļa „Rankas pagasta zemes izmantošanas noteikumi”. Rakstveidā noteikta zemes izmantošana apbūves teritorijām ar zemu apbūves blīvumu un blīvām apbūves teritorijām;

2.daļa „Rankas pagasta apbūves noteikumi”. Rakstveidā noteikti pagasta teritorijas apbūves nosacījumi un prasības.

III sējums „Grafiskā daļa”, kurā grafiski noteikta zemes izmantošana apbūves teritorijām ar zemu apbūves blīvumu un blīvām apbūves teritorijām. Grafiskā daļa sagatavota uz LKS 92 TM sistēmā izstrādātās vienkāršotās topogrāfiskās kartes ar mēroga noteiktību 1 : 10 000 visai pagasta teritorijai un 1 : 2000 Rankas ciema teritorijai un kadastra datu attēlojumu.

IV sējums „Pārskats par Rankas pagasta teritorijas plānojuma izstrādes sabiedriskās apspriešanas norisi” sastāv no sabiedriskās apspriešanas I un II posmā veiktajām visu veidu publikācijām, saņemtajiem iedzīvotāju iesniegumiem, institūciju nosacījumiem un atzinumiem, pārskata par saņemto iesniegumu, nosacījumu un atzinumu ievērtēšanu teritorijas plānojumā.

V sējums „Vides pārskats”.

Teritorijas plānojuma prasības ir saistošas visām juridiskām un fiziskām personām Rankas pagasta administratīvajā teritorijā, izmantojot savu nekustamo īpašumu - zemi un ēkas, kā arī uzsākot jebkuru zemesgabala sadalīšanas, apvienošanas un robežu pārdalīšanu, būvniecību, tai skaitā esošo būvju renovāciju, rekonstrukciju un restaurāciju, inženierkomunikāciju, teritorijas labierīkošanu, zemes transformāciju, zemes dzīļu izmantošanu un citu saimniecisko darbību pašvaldības teritorijā.

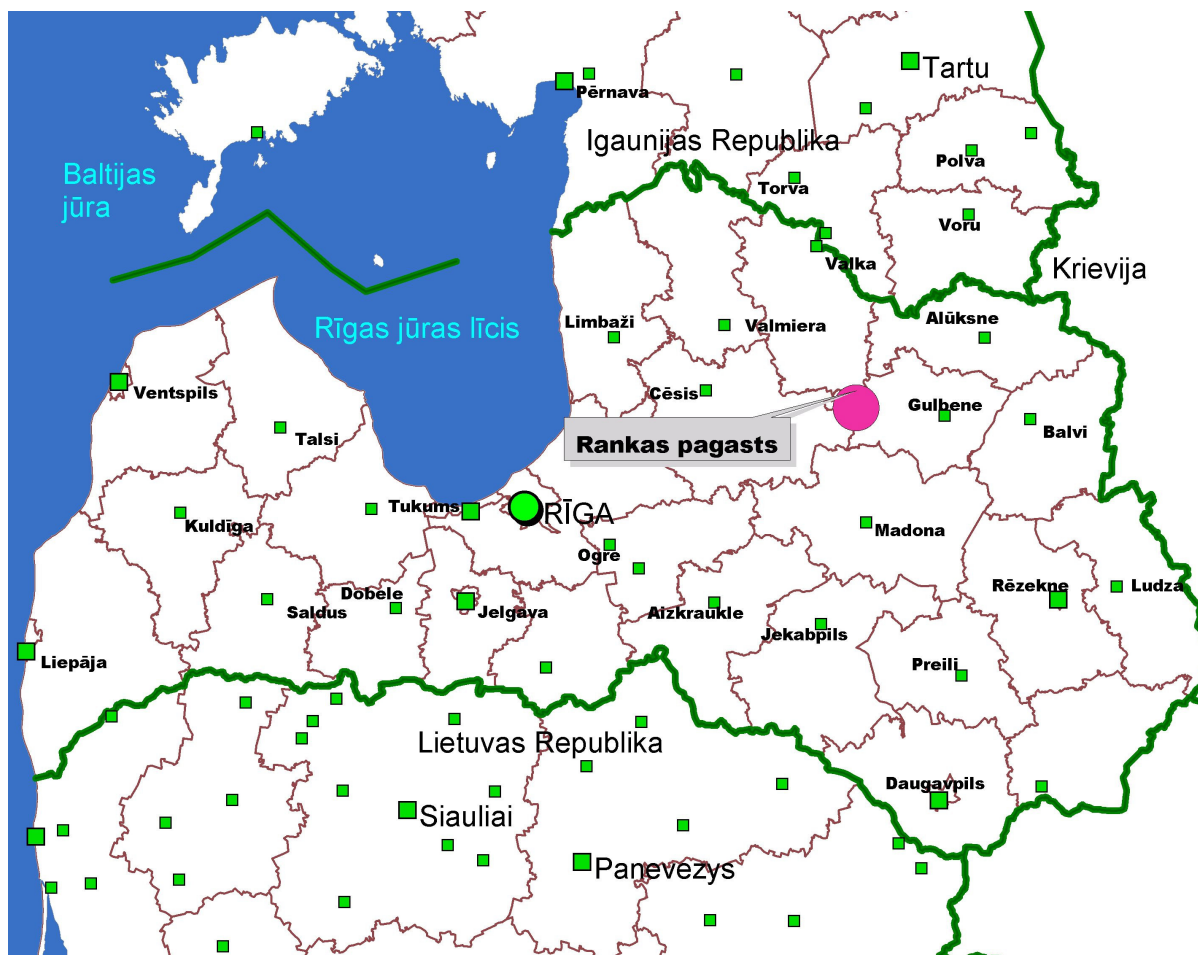
2. RANKAS PAGASTA DABAS TERITORIJAS, DABAS RESURSI, AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS UN KULTŪRAS PIEMINEKĻI

2.1. Rankas pagasta transportģeogrāfiskais stāvoklis

Rankas pagasts atrodas Gulbenes rajona rietumu daļā un robežojas ar Cēsu un Valkas rajonu pagastiem - Cēsu rajona Jaunpiebalgas, Drustu pagastiem, Valkas rajona Variņu pagastu un ar Gulbenes rajona Lizuma, Druvienas un Lejasciema pagastiem.

Ranka atrodas 150 km no Rīgas, 36 km attālumā no rajona centra Gulbenes. Autoceļš Smiltene – Gulbene no pagasta centra atrodas 3 km attālumā. Vidzemes šoseja Rīga - Veclaicene no pagasta centra atrodas 30 km attālumā.

1. attēls. Rankas pagasts Latvijā

Lielākās apdzīvotās vietas ir Ranka, kas vienlaicīgi ir arī pagasta administratīvais centrs, Gaujasrēveļi un Rēveļi.

Pagastu šķērso dzelzceļa līnija Rīga – Gulbene - Vecumi (caur Ieriķiem), valsts 1. šķiras autoceļi: P 27 Gulbene – Velēna - Smiltene, P 33 Ērgļi – Jaunpiebalga - Saliņkrogs un valsts 2. šķiras autoceļi: V437 Ranka - Druviena un V438 Ūdrupe – Rankas stacija.

Pagasta teritorija aizņem 182 km² lielu kopplatību (*VZD dati*). Iedzīvotāju skaits 1674 iedzīvotāji. (*PMLP dati, 2005*). Iedzīvotāju blīvums- 9,8 iedz/km².

2.2. Īss pagasta teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

Rankas pagasts atrodas Vidzemes augstienes ziemeļaustrumu daļā - Piebalgas paugurainē, Rankas paugurmasīva ziemeļaustrumu - ziemeļu daļā. Pagasta virsmas reljefs saposmots, ar nelieliem pauguriem, kēmu pauguru reljefu. Saposmotais reljefs palielināta mitruma apstākļos var sekmēt lineārās erozijas procesus un veicināt dabisko noskalošanu. Reljefa augstuma atzīmes 100 – 125 m v.j.l.

2.3. Rankas pagasta teritorijas ģeoloģiskās uzbūves raksturojums

Rankas pagasta teritorijas ģeoloģiskā uzbūve nav pārāk sarežģīta un uzskatāma par samērā labi izpētītu. Iepriekšējos gados te mērogā 1: 200 000 veikta ģeoloģiskā, hidroģeoloģiskā, inženierģeoloģiskā, gravimetriskā un aeromagnētiskā kartēšana. Pagājušā gadsimta II pusē pagastā pabeigta arī melioratīvā (meliorācijas darbu vajadzībām) kompleksā hidroģeoloģiskā un inženierģeoloģiskā kartēšana mērogā 1:50 000. Šajā laikā veikti arī plaši derīgo izrakteņu, pārsvarā smilts un grants atradņu izpētes darbi.

Pagasta teritorijā laikā līdz mūsdienām ir veikti 60 urbumi, tajā skaitā: 8 - ģeoloģiskās kartēšanas, 24 – derīgo izrakteņu meklēšanas nolūkiem un 28 – ekspluatācijas urbumi pazemes ūdens ieguvei. Urbumu dziļums mainās no dažiem metriem līdz - 155 m (pie Rankas arodvidusskolas un dzelzceļa stacijas “Uriekste”).

Vidzemes un Latgales ziemeļaustrumu rajoni iekļaujas Latvijas sedlienes robežās, kura ir Austrumeiropas platformas – lielas reģionālās nozīmes ģeoloģiskās struktūras sastāvdaļa. Pēc iežu vecuma, sastāva un saguluma apstākļiem un fizikālajām īpašībām vertikālajā griezumā te iezīmējas trīs krasi atšķirīgi kompleksi: apakšējais – kristāliskais pamatklintājs, vidējais – pirmskvartāra nogulumiežu sega un augšējais – kvartāra perioda veidojumi.

2.3.1. Kristāliskais pamatklintājs

Kristāliskais pamatklintājs nevienā no pagastā izvietotajiem urbumiem nav atsegts. Spriežot pēc tuvākā dziļurbuma datiem (Cesvaines apkārtnē), šinī apvidū pamatklintāju visticamāk veido dažāda sastāva metamorfie ieži (gneisi, gneisogranīti, migmatīti, amfibolīti) un tie iegul 1100 - 1150 m dziļumā. Kristāliskā pamatklintāja ieži veidojušies apmēram pirms 1,5 - 2,0 miljardiem gadu, laikā, kad pastāvēja aktīvs tektoniskais režīms, notika slāņu krokošanās un veidojās daudzi lūzumi. Jāatzīmē, ka kristāliskā pamatklintāja precīzs vecums, tā veidošanas

secība, saguluma apstākļi, kā arī iežu sākotnējais sastāvs ir grūti nosakāmi un joprojām vēl nav pietiekami izpētīti.

2.3.2. Pirmskvartāra nogulumu

Vidējo kompleksu – pirmskvartāra nogulumu segu veido ķīmiskās izgulsnēšanās un klasiskie (drupu) ieži. Šos nogulumus pēc ģeoloģiskā vecuma iedala vairākās sistēmās, tās - nodaļās (divās vai trijās), kuras savukārt iekļauj sīkākas vietējās stratigrāfiskās vienības – svītas. Nogulumu kopbiezums sasniedz 1000 - 1050 m.

Pirmskvartāra nogulumiežu segas visvecākie – **Kembrija nogulumi** pārsedz pamatklintāju. To apakšdaļā iegul tā sauktie “zilie māli” ar retiem aleirītu vai smalkgraudainu smilšakmeņu starpslāņiem, bet augšdaļā – balti kvarca smilšakmeņi, kuros sastopami bagātīgi sālsūdeņi ar sāļu koncentrāciju līdz 100 - 110 g/l. Kembrija nogulumu biežums pagastā nepārsniedz 50 m.

Ordovika nogulumi – pārsvarā kaļķakmeņi, pamatnē arī mergēļi, veidojušies jūras apstākļos un tie pārsedz kembrija terīgēnos nogulumus. Ordovika slāņkopas iedalītas 3 daļās: apakšējā, vidējā un augšējā. To kopējais biežums ir visai pastāvīgs un svārstās 200 - 250 m robežās, slāņkopu virsmas ieguluma dziļums ir ap 850 m.

Silūra slāņkopas, kuras pārklāj ordovika iežus, veido mergēļi, domīti un kaļķakmeņi. Pamatojoties uz faunas pārakmeņojumu analīzi, silūra nogulumus iespējams iedalīt divās daļās: apakšējā - Landoveras un augšējā - Venloka daļā. Iežu sastāvs un saguluma apstākļi tajās atšķiras maz. Šīs slāņkopas kopējais maksimālais biežums ir apmēram 190 - 200 m.

Derīgie izrakteņi ordovika un silūra slāņkopās nav konstatēti. Par galveno šo slāņkopu īpatnību visā Latvijas teritorijā uzskata tikai iežu izolētspēju, jo tie nosargā kembrija sālsūdeņu iekļūšanu devona sistēmas daudz vājāk mineralizētajos ūdens horizontos.

Devona nogulumi pārsedz silūra karbonātiežu slāņkopas. Svarīgi, ka jaunākās šā perioda slāņkopas (Katlešu un Ogres svīta) jau atsedzas tieši zem kvartāra nogulumu segas.

Pēc iežu sastāva un faunas pārakmeņojumiem devona nogulumus šīnī apvidū parasti iedala 12 sīkākās stratigrāfiskās vienībās – svītās, kurām doti šādi nosaukumi: Ķemeru, Pērnavas, Narvas, Arukilas, Burtnieku, Gaujas, Amatas, Pļaviņu, Salaspils, Daugavas, Katlešu un Ogres svīta. To visu kopējais biežums ir ap 600 m.

Tuvākais urbums, kurā atsegts gandrīz pilns devona griezum (izņemot Ķemeru svītu) atrodas Tirzas ciema apkārtnē, apmēram 10 km aiz pagasta austrumu robežas. Urbuma dziļums 500 m un tā ģeoloģisko griezum ar lielu ticamības pakāpi var attiecināt arī uz visu Rankas pagasta teritoriju.

Devona pamatnē šīnī reģionā iegul **Ķemeru un Pērnavas svītu** terīgēnie ieži – dzeltenpelēki smilšakmeņi ar aleirolītu un mālu starpkārtām, kuru kopējais biežums sasniedz 100-120 m.

Jāatzīmē, ka terīgēnā kompleksa smilšainajos slāņos sastopamie pazemes ūdeņi ir mineralizēti un, izdarot papildus izpētes darbus, tos varētu izmantot kā galda dzeramos minerālūdeņus, iespējams, arī dziedniecības nolūkos.

Narvas svīta gandrīz visā Latvijas teritorijā ir stabils reģionālais sprosts-lānis, kas atdala saldūdens horizontus no zemāk iegulošajiem ūdeņiem ar daudz augstāku mineralizācijas pakāpi. To veido ūdeni necaurlaidoša slāņkopa – domerīti, mālaini dolomīti un māli. Svītas biezums Tirzas urbumā – 114 m.

Virš Narvas svītas iegulī apjomīgs terīgēno iežu komplekss, kurš apvieno **Arukilas, Burtnieku**, kā arī **Gaujas** un **Amatas svītu** smilšakmeņus ar aleirolītu un mālu starpslāņiem. Šis komplekss veido ūdenssaturušu horizontu, kurš uzskatāms par drošu kvalitatīva saldūdens ieguves avotu visā pagasta teritorijā un tuvākajā apkārtnē. Pilns terīgēnā kompleksa biezums Gulbenes rajonā sasniedz 220 -225 m.

Ļaviņu svītas nogulumu veidošanās laikā iezīmējas atšķirīgi sedimentācijas apstākļi un sākās karbonātisko iežu izgulsnēšanās. Tādēļ šie nogulumi galvenokārt sastāv no dolomītiem ar domerītu un aleirolītu starpkārtām. Nogulumu virsma iegulī ap 100 m dziļumā, to biezums sasniedz 35 - 40 m.

Ļaviņu horizontu pārsedz ap 10 m biezi **Salaspils svītas** merģeļi. Tiem nav praktiskas saimnieciskās nozīmes.

Daugavas svītas nogulumi – pārsvarā dolomīti ar reti domerītu un merģeļu starpslāņiem atsegti vairākos urbumos, kur tie iegulī 70 - 90 m dziļumā. Gan pēc sastāva, gan arī pēc saguluma apstākļiem tie ir ļoti līdzīgi Ļaviņu svītai. Maksimālais, konstatētais nogulumu biezums – 25 m.

Jaunāko terīgēno iežu kompleksu, kas visā pagasta teritorijā iegulī tieši zem kvartāra nogulumu segas, veido **Katlešu** un **Ogres svītu** smalkgraudainie smilšakmeņi, mālaini aleirolīti, māli un merģeļi. To kopējais biezums mainās no 10 - 20 līdz 50 - 60 m. Šo svītu izplatības robežu noteikšana ir ļoti apgrūtināta, jo abu svītu iežu sastāvs ir ļoti līdzīgs. Pamatoti robežu var noteikt tikai pēc organismu atlieku analīzes, vai izsekojot to uzbūvē atsevišķu iežu saguluma ritmus.

Katlešu un Ogres svītas smilšainos slāņus iespējams izmantot kā ūdens ieguves avotus mazāku apdzīvotu vietu un zemnieku saimniecību apgādei ar dzeramo ūdeni.

2.3.3. Kvartāra nogulumu

Kvartārs aptver visjaunāko Zemes attīstības periodu. Tā nogulumu veido nogulumiežu segas virsējo kārtu. Kvartāra nogulumu uzbūves īpatnību apzināšana ir svarīgs teritorijas saimnieciskās attīstības priekšnoteikums. Ar tiem saistītas būvmateriālu izejvielu (smilts, smilts-grants, māla), saldūdens kaļķiežu un kūdras atradnes, kā arī ekoloģiskās problēmas

(grunts un gruntsūdeņu piesārņojums), inženierbūvju un komunikāciju ierīkošana. Šajos nogulumos sastopamie ūdeņi plaši tiek izmantoti lauku saimniecību ūdensapgādē.

Kvartāra periodā, daudzkārtēju krasu klimatisko apstākļu maiņu rezultātā, Latviju vairākkārt klāja kontinentālie segledāji, pēc kuru izzušanas iestājās starp ledus laikmets ar pēdējo 10 tūkstošgadu laikposmam līdzīgām klimatiskajām īpatnībām. Katrā ledus laikmetā veidojās paša ledāja nogulumi (morēna) un ledāja kušanas ūdeņu nogulumi. Pēdējā ledus laikmeta noslēgumposmā, kad Eiropas ziemeļu daļā jau ārpus Latvijas teritorijas notika strauja ledāja segas izzušana, sākās lielāko upju ieleju, tai skaitā arī Gaujas ielejas veidošanās un alūvija uzkrāšanās to tagadējās virspalu terasēs. Pēcleduslaikmetā (holocēnā) jau veidojās purvu, ezeru un avotu nogulumi, turpinājās alūvija uzkrāšanās.

Latvijas teritorijā konstatēti četri ledus laikmeti un to veidotie nogulumi. Rankas pagasta robežās vislielākā nozīme kvartāra segas veidošanā ir pēdējam – t.s. Latvijas ledus laikmetam. Vecāko apledojumu – vistīcāmāk Lētīžas un Kurzemes ledus laikmeta nogulumi apzināti tikai Vidzemes augstienes teritorijā tās pamatnē, kur tie veido gandrīz nepārtrauktu slāni, kas pārsedz dziļāk iegulošās devona sistēmas slāņkopas.

Kvartāra nogulumu kopējais biežums ir mainīgs un atkarīgs kā no pamatiežu virsmas dziļuma, tā arī no mūsdienu reljefa formu augstuma. Līdzenumos tas ir plānāks – vidēji ap 20 - 25 m, savukārt Vidzemes augstienes nogāzē sasniedz jau 80 - 100 m.

Vecāko apledojumu nogulumiem - **Lētīžas** un **Kurzemes morēnai** raksturīga brūna, pelēkbrūna, arī sarkanbrūna krāsa un palielināts aleirītiskā materiāla piejaukums. Tā ir blīva, samērā viendabīga, bieži ar dažāda biežuma (parasti līdz 5 - 10 m) smilts, grants vai aleirītiska materiāla starpkārtām un ieslēgumiem.

Abu apledojumu nogulumu kopējais biežums paugurainu augstākajās vietās sasniedz 30 - 35 m. Dažviet Kurzemes morēnu klāj līdz 5 - 10 m biezs smilts, grants vai aleirīta slānis.

Latvijas leduslaikmeta un tam sekojošie holocēna (pēcleduslaikmeta) nogulumi aizņem ģeoloģiskā griezumā augšējo daļu. Tie izplatīti visā pagasta teritorijā un veido pašreizējās reljefa formas. Šā ledus laikmeta veidojumu sastāvs ir ļoti mainīgs. Pārsvārā sastopami **glacigēnie nogulumi (morēna)** – sarkanbrūna vai brūna mālsmilts un smilšmāls. No Lētīžas un Kurzemes morēnas tā atšķiras ar gaišāku toni, mazāku blīvumu un lielāku smilts un grants saturu, īpaši paugurainajos iecirkņos. Bieži sastopamas arī dažāda sastāva starpkārtas un ieslēgumi. Vairums pētīto pauguraino masīvu, grēdu, kā arī vaļņveida reljefa formas sastāv no saraustītām un deformētām smilts, grants, aleirīta un morēnas slāņkopām, kuras pārklāj 1 - 5 m bieža smilšaina morēna. Glacigēno nogulumu biežums visbiežāk ir ap 15 - 20 m, bet augstākajos paugurainajos masīvos sasniedz 50 - 70 m.

Liela nozīme pagasta teritorijas mūsdienu reljefa uzbūvē ir **fluvioglaciālajiem** jeb **tekošo ledāja kušanas ūdeņu nogulumiem**. Tie veido atsevišķus paugurus, grēdas, īpaši Vidzemes augstienes perifērijā un atsevišķas vaļņveida formas Trapenes līdzenumā. To sastāvā dominē

dažādgraudaina smilts, bieži ar grants un oļu piemaisījumu vai to starpkārtām. Nogulumu biezums pauguros sasniedz 15 - 20 m, bet līdzenumā tas mainās 3 - 7 m robežās.

Aluviālie jeb upju nogulumi sastopami upju gultnēs, terasēs un palienēs. Tos veido dažāda rupjuma smilts – grants - oļu maisījums. Vietām šajos nogulumos sastop kūdras, dūņu, mālu starpkārtnas. Nogulumu biezums katrā no terasēm nepārsniedz 4 - 5 m.

Purvu nogulumi (kūdra) izplatīti diezgan plaši, parasti tie aizņem starppauguru pārmitrās ieplakas un pārsvarā veidojušies no augu atliekām. Izšķir zemo, pārejas un augsto purvu kūdras. Zemā tipa purvus pārsvarā veido koku - grīšļu, koku, grīšļu un hipnu kūdra ar vidēju un augstu sadalīšanās pakāpi un paaugstinātu pelnainību. Kūdras biezums zemā tipa purvos reti pārsniedz 2,5 - 3,5 m. Augstā tipa purvos galvenokārt sastop sfagnu, spilvu - sfagnu vai koku - sfagnu kūdras ar zemu vai vidēju sadalīšanas pakāpi. Augstā tipa purvos kūdras biezums sasniedz 4 - 8 m. Pārejas purvos sastopama galvenokārt sfagnu - grīšļu, hipnu - sfagnu kūdra ar vidēju un labu sadalīšanās pakāpi. Kūdras biezums pārsvarā svārstās ap 3 - 5m.

Ezeru nogulumi pēcleduslaikmetā veidojušies ezeru ieplakās un to piekrastes daļā. Piekrastē tie sastāv pārsvarā no smalkgraudainas smilts, reizēm ar grants un oļu piemaisījumu. Ezeru katlienēs bieži sastopams sapropelis un dūņaina smilts. Sapropēļa biezums mainās lielās amplitūdās un var sasniegt pat 6 - 8 m.

Pagasta teritorijas lielākā daļā atrodas *Vidzemes augstienes* ziemeļaustrumu nogāzē. Tās virsmas absolūtā augstuma atzīmes pārsvarā ir ap 160 - 180 m, bet paugurmasīvā bijušās dzelzceļa stacijas "Ranka" tuvumā sasniedz 234,6 m virs jūras līmeņa. Pagasta ziemeļaustrumu daļa savukārt iekļaujas *Trapenes līdzenumā (Vidusgaujas zemīne)*, kur zemes virsmas absolūtie augstumi svārstās 140 - 155 m robežās.

Pagasta teritoriju šķērso *Gaujas ieleja*, kurai dažus kilometrus garajā posmā nav stāvu nogāžu un abpus upei izplatīta tikai 100 - 200 m plata paliene. Tā paceļas apmēram 2 m virs upes līmeņa. Apmēram sākot ar Rēveļiem Gaujas ieleja jau ir morfoloģiski labi izteikta un atkarībā no reljefa rakstura tās dziļums sasniedz 15 - 20 m. Ielejas nogāzes lielākoties ir stāvas un tās šķērsgrīzumā izdalās 3 virspalu terases un paliene. Raksturīgi, ka šo terašu augstums virs upes tagadējā līmeņa ir pastāvīgs. Tā kā Gaujai pagasta robežās ir diezgan ievērojams kritums, tad šo terašu augšgalu augstums virs jūras līmeņa ir lielāks nekā to lejasdaļā. Vecākās – trešās (III) virspalu terases augstums sasniedz ap 150 m v.j.l. Šī terase sastopama fragmentāri, galvenokārt upes izgrauzto meandru izliekumos - tās platums sasniedz 100 m, retāk nedaudz vairāk. Terases alūviju galvenokārt veido granšaina smilts, kurā vietām sastop arī laukakmeņus. Nogulumu biezums sasniedz četrus un vairāk metrus. Pie „Zvejnieku” mājām terase izbeidzas apmēram 125 m augstumā virs jūras līmeņa.

Otrā virspalu terase parādās pie Rēveļiem 5 - 6 m augstumā virs upes līmeņa un tāpat izsekojama ar pārtraukumiem, izbeidzoties pie Lapsukalna ap 120 - 125 m v.j.l. Tā parasti ir

šaurāka (platums lielākoties nepārsniedz 50 m) un terases alūviju arī veido granšaina smilts un grants ar oļiem, starp kuriem sastop laukakmeņus. Alūvija biezums ir ap 4 - 5 m.

Pirmā virspalu terase, kuras augstums nepārsniedz 3,5 - 4 m (absolūtais augstums – ap 120 m v.j.l.), arī ar pārtraukumiem izsekojama visā pagasta teritorijā lejpus Rēveļiem, kur tā 30 - 80 m platumā ir labi saglabājusies gandrīz katrā upes līkumā. Alūviju te veido galvenokārt dažādgraudaina granšaina smilts līdz 2 m biezumā, kuru vietām pārklāj plāns smalkgraudains smilts slānis.

Savukārt paliene izplatīta gandrīz viscaur vai nu upes labajā, vai kreisajā krastā aptuveni 1,5 - 2,5 m augstumā virs upes līmeņa. Alūvija biezums nepārsniedz 3 - 3,5 m, to pamatni veido gultnes alūvijs – dažāda rupjuma smilts un grants ar oļiem, kurus pārklāj palu alūvijs – smalkgraudaina un aleirītiska smilts. Upes gultne ir šaura – 12 - 20 m, vietām tajā ir nelielas krācītes.

2.3.4. Klimats, augsnes un reljefs

Klimats mitrs, 600-700 mm gadā. Janvāra vidējā temperatūra ir -6° līdz -7° C, jūlija $16,5^{\circ}$ C. Bez sala periods 118-133 dienas. Sniega segas biezums vairāk kā 40 cm, kas saglabājas apmēram 130 dienas.

Dominē velēnu podzolaugšnes, kas mēdz būt vidēji stipri erodētas, velēnu glejaugšnes, arī purvainās augsnes.

Atsevišķās vietas potenciāla augšņu virskārtas erozija (plakaniskā noskalošana).

Karsta parādības nav konstatētas.

Fragmentāra pārpurvošanas konstatējama atsevišķās meliorētās platībās, kur meliorācijas sistēmu sliktais tehniskais stāvoklis pietiekami nenodrošina ūdeņu novadīšanu.

2.4. Zemes dzīļu izmantojamie resursi

Rankas pagasta teritorijas zemes dzīļu resursus veido galvenokārt izmantojamie resursi - tādi, kuri ir izpētīti un apzināti, un kuru ieguvu var uzsākt salīdzinoši ātri. Tie ir būvmateriāli un to izejvielas, kūdra, pazemes dzeramie ūdeņi.

2.4.1. Būvmateriālu un to izejvielu atradnes

Rankas pagastā, saskaņā ar LVĢMA datu bāzi, ir konstatētas divu veidu būvmateriālu un to izejvielu atradnes – smilts un grants.

2.4.1.1. Smilts un grants atradnes

LVĢMA datu bāzē “Būvmateriālu izejvielu atradnes” pašlaik iekļauti dati par 15 Rankas pagastā pētītām atradnēm. Kopējais smilts un grants krājumu apjoms visās atradnēs noteikts: izpētīto (A kateg.) – 10,25 milj.m³; novērtēto (N kateg.) – 18,12 milj.m³.

Izziņas materiāli par visām atradnēm apkopoti 2.4.1.1. tabulā. Visnozīmīgākās iegulas pēc krājumu apjoma Rankas pagastā ir atradnes: **Birzuļi – LĢ** un **Saliņkrogs I**.

Būvsmilts atradne **Birzuļi - LĢ** atrodas 7 km uz dienvidaustrumiem no Rankas, Azandas upes kreisajā krastā, 2,5 km uz rietumiem no Rankas – Druvienas zemes ceļa. Atradnes lielāko daļu, kuras platība sasniedz 130 ha, klāj mežs.

Derīgo slāni atradnē pārsvarā veido smalkgraudaini smilts nogulumi, tādēļ šis materiāls betona ražošanai ir par smalku un to var izmantot tikai ceļu būvēs, kā arī par pildvielu javās, iepriekš atsijājot frakciju, kas lielāka par 1,25 mm.

Krājumi augšminētajā atradnē novērtēti tikai atbilstoši N kategorijai – 7,56 milj.m³, no kuriem ap 4 milj.m³ iegul zem gruntsūdens līmeņa. Derīgā slāņa biezums iegulā mainās plašā diapazonā – no 2,0 m līdz 12,0 m (vidēji 5,8 m), maksimālais segkārtas biezums ir 3,0 m. Pašlaik atradne netiek izmantota.

Ziemeļaustrumos no atradnes Birzuļi - LĢ ar līdzīgu nosaukumu – **Birzuļi – Ceļuprojekts**, 1986. gadā 9,7 ha lielā platībā izpētīta vēl viena smilts - grants iegula. Atradnes ģeoloģiskā uzbūve analogiska augstāk aprakstītajai. Krājumu atlikums iegulā pašlaik tiek lēsts ap 0,77 milj.m³.

Atradnes izmantošana nodota VAS Gulbenes 26. Ceļu pārvaldes ziņā. Smilts ieguve pēdējos gados nav notikusi.

Saliņkroga atradņu grupu kopumā veido trīs iegulas, divas no tām – **Saliņkrogs I** un **Saliņkrogs III**, atrodas Rankas pagasta, bet trešā – Saliņkrogs II – Lizuma pagasta teritorijā. Pirmajā atradnes laukumā izpētīti 1,71 milj.m³ A kategorijas un 4,44 milj.m³ N kategorijas smilts -grants krājumi, bet trešajā – 0,85 milj.m³ N kategorijas smilts - grants maisījums.

Ģeoloģiskā uzbūve abos atradnes nogabalos ir līdzīga. Produktīvais slānis, kura biezums mainās 1,4 - 8,5 m robežās, sastāv no dažāda rupjuma smilts un grants slāņu mijas. Grants un oļi iegulā vidēji sastāda ap 35 % no kopējā tās apjoma.

Pēc tehnoloģiskajiem izpētes datiem smilts - grants materiāls derīgs ceļu būvēs, bet pēc attiecīgas apstrādes arī betona izgatavošanai un kā pildviela javai.

Lielākās atradnes, kurās izpētītie krājumi pārsniedz 1 milj. m³, izvietotas Plūkšos, Bierņos un SaliņkrogsI, kurām ir noteikta rajona nozīmes vērtība.

2.4.1.1.1. tabula. Derīgo izrakteņu atradnes (LVĢMA dati)

N.p.k.	Atradnes nosaukums	Derīgo izrakteņu veids	Krājumu daudzums (tūkst.m ³)	Derīgā izrakteņa izmantošana
1.	Plūkši	Smilts-grants	1668.10	Būvniecībai
2.	Pāpani	Smilts	83.00	Ceļu būvei
3.	Saliņkrogs 1	Smilts-grants	1710.30	Būvniecība, ceļu būvei
4.	Ranka	Smilts-grants	1572.70	Būvniecība, ceļu būvei
5.	Silenieki-1 lauk. –Ceļuprojekts	Smilts	54.60	Ceļu būvei
6.	Gaujaslīči	Smilts, grants	659.90	Ceļu būvei
7.	Birzuļi- Gulbenes raj. –LĢ	Smilts	7569.0	Būvniecībai, ceļu ziemas dienestam
8.	Plūkši- 1991.g.	Smilts, grants	277.14	Būvniecībai, ceļu būvei
9.	Birzuļi - Gulbenes raj. – Ceļuprojekts	Smilts	Nav informācijas	Nav informācijas
10.	Plūkši 2	Smilts,grants	289.37	Netiek izmantota
11.	Saliņas	Nav informācijas	Nav informācijas	Nav informācijas
12.	Saliņkrogs 3	Smilts,grants	854.40	Ceļu būvei

2.4.1.2. Kūdra un sapropelis

Reljefa saposmotība un apgrūtinātā notece ir veicinājusi purvu attīstību. Pagasta teritorijā atradnes aizņem reljefa pazeminājumus – starppauguru un nevienmērīgas akumulācijas ieplakas, kā arī strautu un upju ielejas. Pēc Kūdras fonda, kas sagatavots uz 1980. gada 1. janvāri, datiem pagasta teritorijā atrodas 6 kūdras atradnes vai to daļas. Lauku darbi, kas saistīti ar pagasta kūdras atradņu apzināšanu veikti pagājušā gadsimta divdesmito un trīsdesmito gadu beigās. Līdz ar to dati par atradnēm ir aptuveni, to precizēšanai būtu nepieciešami papildus pētījumi. Šī iemesla dēļ kūdras atradņu izvietojums kartē parādīts shematiski un to robežas ir aptuvenas (par izejas materiālu izmantota kūdras atradņu karte mērogā 1:100 000, kas pievienota Kūdras fondam, to atrašanās vietas apraksts un topogrāfiskā karte). Visu atradņu, izņemot **Gaujaslīču (Kaudzišu)**, kūdras krājumi aplēsti atbilstoši prognožu P kategorijai.

Izvērtējot Kūdras fonda datus jāsecina, ka kūdras atradņu platība mainās no 23 līdz 125 ha, bet kūdras dziļumi tajās svārstās no 1,7 līdz 5 m. Visu atradņu kopplatība pārsniedz 540 ha un tajās sakopoti 6,65 milj. m³ lieli kūdras resursi.

Nozīmīgākā atradne ir **Gaujaslīču (Kaudzišu)** (Nr. 3095), kurā Valsts meliorācijas projektēšanas institūts 1972. gadā veicis detālo izpēti. Šajā atradnē kūdra ir piemērota izmantošanai lauksaimniecībā – pakaišiem un mēslojumam. No 1974. gada purvā ar pārtraukumiem notiek kūdras ieguve. Pagājušā gadsimta 80-tajos gados ieguves apjomi sasniedzuši 6,4 – 9,2 tūkst. t gadā. No 2001. gada kūdras ieguvei purvā atsākusi SIA “Kaudžu purvs”, kurai ir spēkā licence līdz 2016. gadam. Kūdras ieguves apjomi purvā pēdējos gados bijuši sekojoši: 2001. gads – 2,34 tūkst.t; 2002. gads – ieguve nenotika; 2003. gads – 0,99 tūkst.t; 2004. gads – 0,86 tūkst.t.

Uz 2005. gada 1. janvāri Gaujaslīču purvā, pēc bilances datiem, bija atlikuši 570,81 tūkst.t (pie nosacītā mitruma 40%) lieli **N kategorijas** kūdras resursi.

Lai uzsāktu kūdras ieguvei vēl kādā no pagasta purviem nepieciešama to tālāka izpēte. Liela daļa no Lielā purva (Nr. 2570) atrodas dabas lieguma teritorijā.

2.4.1.2.1.tabula. Kūdras atradnes Rankas pagasta teritorijā (LVĢMA dati)

N.p.k.	Nosaukums	Nr. Kūdras fondā	Atradnes platība (ha)		Kūdras dziļums (m)		Kūdras krājumi		Kūdras atradnes tips, kūdras īpašību raksturojums un izmantošanas virziens
			“0” robežās	rūpnieciski izmantojamā dziļuma (0,9m) robežās	Max.	Vid.	tūkst.m ³	tūkst.t Izpētes pakāpe	
1	Lielais (daļa)	2570	132	88	3,5	2,1	1848	P	P Aizsargājams, mēslojums R 20 – 50 A 4,5 – 5,0 W 89,9 – 94,3 Purvs daļēji atrodas Dabas liegumā
2	Gaujaslīču (Kaudzīšu)	3095	120	66	5,0	2,9	1914	570,81 N	A Mēslojums, pakaiši R 10 – 50 A 0,6 – 9,7 W 90,0 – 96,2
3	Apšupes	3096	125	44	4,5		2052	103 P	A, P Mēslojums A R 10 – 50 A 0,7 – 4,2 W 81,1 – 95,5
			69	44	4,5	2,6	1380	103 Tajā skaitā	P R 35 - 40
			56	-	2,5	1,2	672		
4	Garais	3097	85	60	4,5	2,3	1411	P	A Pakaiši, mēslojums
5	Kalauču	3115	59	25	3,0	1,2	696	P	Z Mēslojums R 35 – 45
6	Graužu	3182	23	10	1,7	1,4	138	18 P	A Mēslojums R 35 – 45 A 2,0 – 4,2 W 86,0 – 88,2

Sapropelis. Ezeru apsekošanas laikā Gulbenes rajonā, ko pēc Valsts ģeoloģijas dienesta pasūtījuma 1999. gadā veica SIA “Ģeo - Konsultants”, Rankas pagasta teritorijā apzinātas divas sapropeļa atradnes (**Kalmodu** un **Cepļu**). Atradņu sapropeļa krājumi aprēķināti atbilstoši **P kategorijai** un tie ir 697 tūkst. m³ jeb 79 tūkst. t pie nosacītā mitruma 60 %. Atradnēs konstatētais sapropelis ir piemērots gan augsnes mēslošanai, gan dziedniecībai.

2.4.1.2.2. tabula. Rankas pagasta sapropeļa atradņu raksturojums

Atradnes nosaukums, sinonīmi	Ezera platība (ha)	Ūdens dziļums (m) <u>max.</u> vid.	Sapropeļa iegulas platība (ha)	Sapropeļa slāņa biezums (m) <u>max.</u> vid.	Sapropeļa krājumi tūkst.m ³ tūkst.t Izpētes pakāpe	Sapropeļa veids un kvalitatīvie rādītāji (%), izmantošanas virziens
Kalmodu Janeļu	23.0	<u>1.7</u> 1.1	13.5	<u>5.4</u> 3.4	<u>459.9</u> 54.1 P	Organogēns (zoogēns - aļģu) <i>Mēslojums, barības piedevas, dziedniecības dūņas</i> A – 9.4– 11.9 (vid. 10.7) W -94.3 – 96.3 (vid. 95.3)
Cepļu Melnezers	12.0	<u>5.0</u> 2.3	6.4	<u>4.7</u> 3.7	<u>236.8</u> 24.9 P	Organogēns (zoogēns - aļģu) <i>Mēslojums, barības piedevas, dziedniecības dūņas</i> A – 8.0 – 9.0 (vid. 8.5) W -95.3 – 96.3 (vid. 95.8)

Piezīme: 7. kolonnā

A – sapropeļa pelnainība;

W – sapropeļa dabīgais mitrums

2.4.2. Virszemes ūdeņi

Rankas pagasts ir bagāts ar virszemes ūdeņiem, kas aizņem 175.8 ha (VZD dati) lielas platības. Rankas pagasta virszemes un pazemes ūdeņu sistēma nav noslēgta vienas administratīvās teritorijas robežās, tā ir cieši saistīta ar blakusesošo vietējo pašvaldību virszemes un pazemes ūdeņu sistēmu. Pagasta teritorijā esošās ūdensteces un ūdenstilpes ir nozīmīgas ne tikai kā ūdens resursi un hidroenerģoresursi. Tām ir izcila nozīme arī kā ainavas komponentei.

Rankas pagasta hidrogrāfisko tīklu veido Gaujas lielbaseina ūdens sateces.

Gauja savā tecējumā Gulbenes rajonā šķērso divus dabas rajonus: daļēji Vidzemes augstieni un Vidusgaujas zemieni. Vidzemes augstienē Rankas pagasta teritorijā tās ieļļa izveidojusies Augšgaujas padziļinājuma viļņotā līdzenuma reljefā.

Gauja ir garākā upe Latvijas teritorijā. Garums 452 km. Baseina platība 8,9 tūkstoši km². Gada notece 2,2 km³. Kritums 234,5 m (0,5 m/km).

Rankas pagasta robežās Gaujai līdz Lizuma pagasta robežai (Klauģiem - Mežsētām) ir izveidota 15 - 25 m dziļa mainīga platuma (250 - 600m) ieleja ar iegrauztām upes-ielejas meandrām, kuru lokos san mērā labi vietām iezīmējas trīs terases: trešā terase 9-10 m virs upes vasaras līmeņa, otrā terase 5 - 6 m un pirmā 3,5 - 4 m augta. Vietām parādās arī citi lokāli terasu līmeņi. Vislabāk saglabājusies 1. terase, kā arī paliene (1,5 - 2,5m).

Ieleja iegrauzta fluvioglaciālajos smilts-grants nogulumos un morēnmālā, kas atsedzas upes gultnē un ielejas nogāzēs un terasu cokolos. Tāpēc erozijas tipa terases sedz galvenokārt smilšaini grants un oļains olūvija, bet upes gultnē daudz laukakmeņu un rupju oļu, kas veido krāčainus un straujtecēs posmus. Terasēs un palienē bieži vien klājas meži un krūmāji. Kailas 15-25 m augstas pamatkrasta kraujas ar upes erozijas un nobiru pazīmēm mijas ar apaugušām nogāzēm. Upes kopējais kritums pagasta robežās sasniedz 26 m. Terasēs saimnieciski apgūtas ar viensētām, galvenokārt ap Rēveļiem un ielejas posma alejas daļā pirms Lizuma pagasta. Pārējā daļa, sevišķi augšpus Gaujas HES, dominē meži, palienē krūmāji, dabisko pļavu laukumi.

Krāšņie Gaujas krasti, kuros daudz vēstures, kultūras un dabas pieminekļu, piesaista tūristus, it īpaši ūdens tūristus. Gaujas pietekas Rankas pagasta robežās ir mazas un tām nav saimnieciskās nozīmes: Lazdupīte un Uriekstes upe ar divām pietekām Azandu un Seci.

Uz Gaujas pašlaik darbojas 4 hidroelektrostacijas. Sākot no Gaujas augšteces, tās ir - Rankas HES, Variņu HES, Gaujas HES, Lācīšu HES.

Gulbenes rajonā saskaņā ar 2002. gada 15. janvāra MK noteikumiem Nr. 27, turpmāk aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus uz šādām upēm Gaujas baseinā: Gauja, Tirza, Tirziņa, Uriekste, Vidaga, Vilaune, Vijata posmā no grīvas līdz Ainavu HES aizsprostam.

Virszemes ūdenstece. Lielākā upe ir Gauja, ar tās pietekām Palsu, Egļupīti, Pāpanupīti, Lazdupīti, Urieksti, Azandu un Saci. Visas pietekas ir mazas un tām nav saimnieciskās nozīmes.

Gaujas upei ir noteikts publisko ūdeņu statuss. Pašlaik Gauja ir nozīmīgs hidroenerģētiskais resurss.

2.4.2.1. tabula. Virszemes ūdenstece un ūdenstilpes

	Ūdenstece	Baseina laukums	Raksturlielums	Piezīmes
1.	Gauja	7921	452 km	Rankas pagastu šķērso Gaujas posms no iztekas līdz Lejasciēmam Publiskie ūdeņi
2.	Palsa	238.3	68 km	
3.	Uriekste	55.9	23 km	
4.	Azanda	69.8	19 km	

	Ūdenstece	Baseina laukums	Raksturlielums	Piezīmes
5.	Sace	22.7	11 km	
6.	Eglupīte		Līdz 10 km	
7.	Pāpanupīte		Līdz 10 km	
8.	Lazdupīte		Līdz 10 km	
9.	Kalmodu ezers		23.0 ha	Publiskie ūdeņi
10.	Melnais Cepļu		12.0 ha	
11.	Jānēļu ezers		2.6 ha	
12.	Teļezers		2.1 ha	
13.	Cerētu dīķi (vecais un jaunais dīķis)		3.5 ha	Caurteka – reg
14.	Rankas kartona fabrikas ūdenskrātuve		1.6 ha	Slūžas
15.	Rankas dīķis		3.0	Caurteka – reg.
16.	Rēveļu ūdenskrātuve		1.6	Caurteka – reg.
17.	Uriekstes dīķis		4.5	

Virszemes ūdenstilpes. Pagasta teritorijā atrodas Kalmodu (23.0 ha), Melnais Cepļu (12.0 ha), Teļezers (2.1ha) ezeri. Rankas muižas pils parkā atrodas Rankas dīķis. Virzienā no Rankas uz Druvienu, ceļa malā atrodas Cerētu dīķis 3.5 ha platībā. Gaujasrēveļos uz Gaujas izveidota Rankas kartona fabrikas ūdenskrātuve 1.6 ha platībā.

2.4. Meži un purvi

2005. gadā Rankas pagastā bija atjaunoti 2 496.3 ha izcirsto mežu. Pēc Valsts meža dienesta meža statistikas datiem uz 01.01.2005. koku sugu sastāvs mežos ir šāds: 5333.3 ha priedes, 2719.3 ha egles, 3577.0 ha bērzs un 1238.9 ha baltalksnis, 298.7 ha apse un 8.8 ha citas koku sugas.

Meži aizņem 10 572.0 ha (57.5%) no pagasta teritorijas, t.sk. 2469.3 ha atjaunojamās platības. Pēc uzrādītā lietošanas mērķa - mežsaimniecība – pagastā ir 109 zemes gabali ar kopējo platību 5130.4 ha, ko aizņem: meži – 5781.5 ha, lauksaimniecībā izmantojamā zeme

(LIZ) – 101.6 ha, purvi – 66.2 ha, ūdeņi – 14.0 ha, apbūve – 1.9 ha, ceļi – 23.7 ha un citi – 152.6 ha.

Pagasta teritorijā esošos valstij piederošos 3380.0 ha mežsaimniecības zemes, kas sastāda 30.84 % no pagasta mežu teritorijām un 18.38 % pagasta kopējās teritorijas, pārvalda VAS “Latvijas Valsts meži” Austrumvidzemes mežsaimniecība.

Visi pagasta teritorijā esošie meži 10 170.2 ha ir saimnieciskie meži un 401.8 ha no tiem ir noteiktas dažādas vides aizsardzības pazīmes.

2.4.1.tabula. Meža audžu veids galvenajām koku sugām

Audzis veids	Priede (ha)	Egle (ha)	Bērzs (ha)	Citas koku sugas	Kopā (ha)	% no kopējās platības
Jaunaudzis	498.4	1285.3	570.1	115.5	2469.3	34%
Briestaudzis	1395.3	369.3	582.5	33.2	2380.3	33%
Pieaudzis mežs	657.3	707.2	594.9	96.8	2056.2	28%
Pāraudzis mežs	133.4	37.8	105.3	118.7	395.2	5%
Kopā	2 684.4	2 399.6	1 852.8	364.2	7 301.0	100%

Pagastā meža augšanas apstākļu tipi ir ļoti daudzveidīgi. Starp meža augšanas apstākļu tipiem dominē damaksnis. Otrās izplatītākais tips ir vēris. Sausieņi kopā aizņem 45% no kopējās mežu platības. Tie pieder pie saimnieciski vērtīgākajiem mežiem Latvijā ar augstu egļu, priežu un bērzu audžu produktivitāti.

Purvi. Pagastā mitrās, pārpurvotās teritorijas aizņem 225.2 ha jeb 1.2 % no kopējās pagasta teritorijas platības, tie ir zemie (zāļu) purvi. 159 ha purvu zemes ir mežu zemēs, 66.2 ha – lauksaimnieciskās zemēs.

Rankas pagastā reljefa pazeminājumos izveidojušies purvi, no kuriem lielākie ir Lielais purvs 132 ha, Apšupes purvs 125 ha un Kaudžu purvs 119 ha platībās.

Nopietna problēma ir pagasta teritorijas zemāko vietu pārpurvošanās, jo pēdējos gados, pēc Latvijas valsts neatkarības atgūšanas, praktiski vairs nedarbojas meliorācijas sistēma, kas nākotnē var kļūt par būtisku šķērslī nodarbei ar lauksaimniecību.

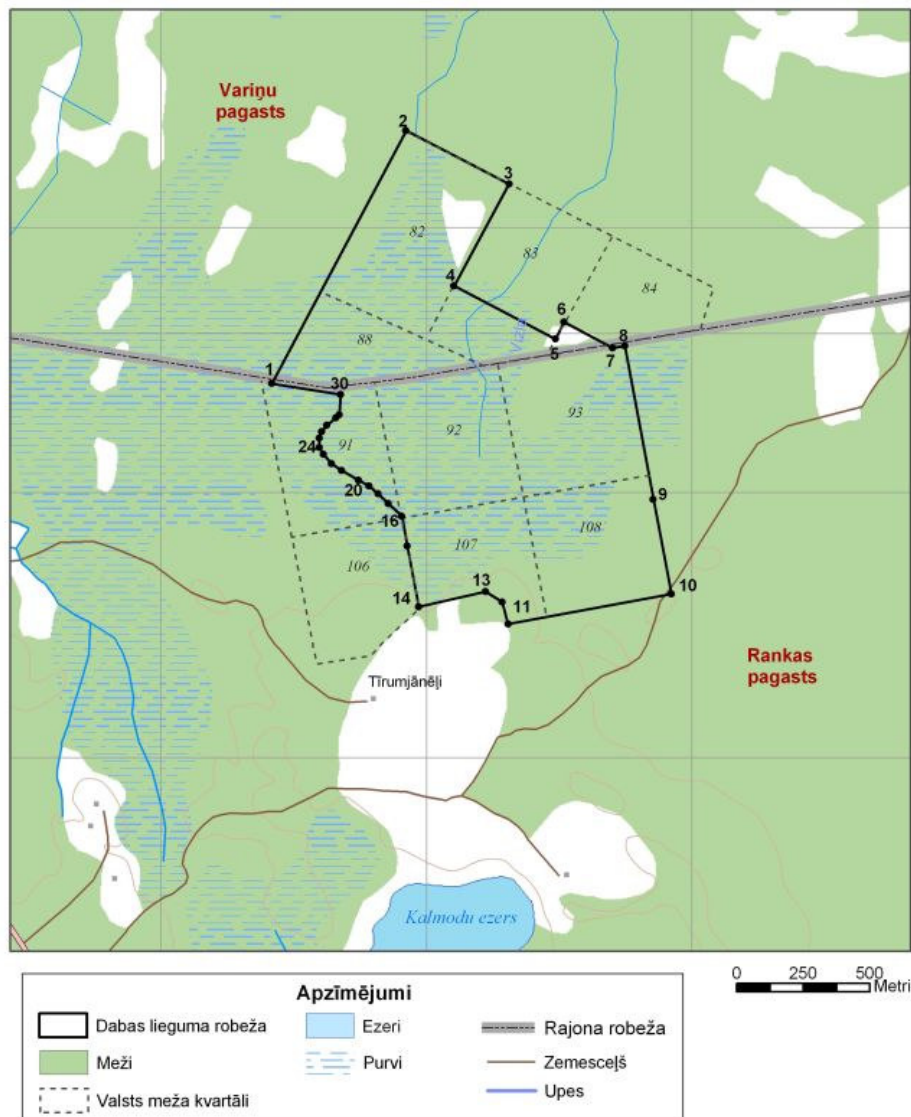
2.5. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Saskaņā ar LR likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” Rankas pagastā atrodas aizsargājamās dabas teritorijas:

- dabas lieguma „Lielais purvs” daļa;
- aizsargājamie ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas objekti (statuss noteikts ar MK 17.04.2001. noteikumiem Nr.175 „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem”);

- dižkoki;
- mikroliegumi (statuss tiek noteikts ar VAS *Latvijas valsts meži* dienesta rīkojumu, pamatojoties uz sugu un biotopu aizsardzības likumu).

Dabas liegums „Lielais purvs” ir Natura 2000 teritorija ar kopējo platību 150 ha, no kuras 94.3ha atrodas Rankas pagastā. Purva kopēja platība ir 132 ha. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statuss šai teritorijai piešķirts 1977. gadā. Dabas liegumam piešķirts īpaši aizsargājamo teritoriju kods LV0504800 un „B” tips, kas nozīmē, ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK.

2. attēls. Dabas lieguma Lielais purvs izvietojums, robežu plāns

Lieguma platība ir 150 ha. 82% no teritorijas aizņem prioritārais ES aizsargājamais biotops – purvainie meži (91D0*), 5% no teritorijas aizņem ES aizsargājamais biotops – pārejas purvi un slīkšņas (7140). Teritorijā ir sastopamas vairākas aizsargājamās augu un putnu sugas, Izstrādāja Rankas pagasta padome sadarbībā ar SIA „Baltkonsults”, 2006.

piemēram: Baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica* (Klinge) N. I. Orlova, stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó, plankumainā dzegužpirkstīte *Dactylorhiza maculata* (L.) Soó, purva sūnene *Hammarbya paludosa* (L.) Kuntze, gada staipeknis *Lycopodium annotium* L., mellenāju kārkls *Salix myrtilloides* L., vālišu staipeknis *Lycopodium clavatum* L., no putnu sugām – mednis *Tetrao urogallus* L. un melnā dzilna *Dryocopus martius*.

Dabas pieminekļi

Ar Rankas pagasta padomes 2003.gada 23.decembra lēmums (protokols nr. 13,12.&) vietējas nozīmes dabas pieminekļa statuss tiek noteikts laukakmenim pie Vecpāpāniem.

Rajona nozīmes ģeomorfoloģiskais dabas pieminekļis “Rutkaviņu avoti ” ir avotu grupa, kas izplūstot no Gaujas krasta nogāzes, veido strautus. Teritorija 7,2 ha platībā noteikta, lai saglabātu pazemes ūdeņu avotu grupu

2.5.1.tabula. Dabas pieminekļi

VĢMA uzskaites Nr.	Tips	Apkārtmērs	Atrašanās vieta
96	Laukakmens	13.5 m	Pie Vecpāpanu mājām, Rankas pagasts

Dižkoki

Rankas pagasta teritorijā ir 15 aizsargājami dižkoki:

2.5.2.tabula. Dižkoki (LVĢMA datu bāze, 2005)

VĢMA uzskaites Nr.	Tips	Apkārtmērs	Atrašanās vieta	Pamatojums
81	Ozols	4.5 m	Pie “Vecbirzuļu” mājām	Rankas pagasta padomes 2003.gada 26. septembra lēmums (protokols Nr. 10,3.&)
82	Bērzs	2.4 m	“Mežzīlītes” mājas pagalmā	
83	Ieva	1.5 m	“Kalnapakalnieši” mājas pagalmā	
84	Ozols	4.1 m	Pretī “Maliņu” mājām	
85	Ozols	4.3 m	Turpat	
86	Ozols	4.3 m	Arodvidusskolas pagalmā	

VGMA uzskaites Nr.	Tips	Apkārtmērs	Atrašanās vieta	Pamatojums
87	Goba	3.1 m	Rankas parkā	
88	Tūja	1.3 m	Turpat	
89	Ozols	4.8 m	Turpat	
90	Osis	3.5 m	Turpat	
91	Lapegle	2.7 m	Turpat	
92	Lapegle	2.2 m	Turpat	
93	Ozols	4.8 m	Alejā no kapsētas	
94	Liepa	3.4 m	Tur pat	
95	Goba	4.2 m	Pie Vecpāpanu mājām	Rankas pagasta padomes 2003.gada 23.decembra lēmums (protokols nr. 13,12.&)

Mikroliegums atrodas Gulbenes Virsmežniecības Rankas mežniecības 3. kvartāls, 6. nogabals, īpašumā Ķieģeļceplis – 2,3 ha platībā.

Saskaņā ar Gulbenes rajona teritorijas plānojumu, Rankas pagastā atrodas viens rajona nozīmes ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Rutkaviņu avoti” un pagasta teritorija atrodas rajona nozīmes ainaviski vērtīgajā teritorijā „Gaujas ainavu telpa”.

2.6. Kultūras pieminekļi

Pamatojoties uz LR likumu „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” un LR MK 26.08.2003. noteikumiem „Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un degradējoša objekta statusa piešķiršanu”, Rankas pagastā atrodas sekojošas kultūras pieminekļu aizsardzības teritorijas:

2.6.1. tabula. Kultūras pieminekļi.

Valsts uzskaites nr. un nosaukums	Atrašanās vieta
5072 – Lācītes ūdensdzirnavas	Rankas pag. Lācītēs
5073 – stadula Lācītes ūdensdzirnavās	Rankas pag. Lācītēs
854 - Rankas viduslaiku baznīcas	Rankas pag. pie Bierņu mājām

Valsts uzskaites nr. un nosaukums vieta	Atrašanās vieta
855 - Brantu senkapi	Rankas pag., pie Dārziņiem
856 - Kalnaudžu senkapi	Rankas pag. uz rietumiem no Gaujasrēveļiem, Gaujas upes labajā krastā, pie Kalnaudzēm
857 - Pāpānu viduslaiku kapsēta	Rankas pag. pie Pāpānu mājām
858 – Sejatu senkapi	Rankas pag. pie Rudeņiem
859 – Silaješku pilskalns	Rankas pag. pie Sileniekiem
860 - Veczīladžu viduslaiku kapsēta	Rankas pag. pie Veczīladžiem
5074 - bijusi Lutera skola, tagad-Rankas pamatskola	Rankas pag. Rankā
5075 – Rankas kapu kapliča	Rankas pag. Rankas kapos
5082 – bijusi Elizabetes skola, tagad Rēveļu pamatskola	Rankas pag. Rēveļos
861 - Kaudžu pilskalns	Rankas pag. starp Pilskalniešiem un Tīrumsiliešiem
5076 – Rankas muižas apbūve (arhitektūra) un parks	Rankas pag. Rankas muiža
5077; 5078; 5079; 5081- muižas apbūves pils (kungu māja), 2 kalpu mājas, laidars, pārvaldnieka, vēlāk dārznieka māja.	Rankas pag. Rankas muiža

Rankas muižas apbūve (aizsardzības nr. 5076) būvēta 18-19.gs, kad muižas apbūve atjaunota pēc Ziemeļu kara laikā notikušajiem postījumiem. J.K. Broces 1805.gada zīmējumos attēlotas 18.gs vidū būvētas koka un mūra ēkas. Iespējamās lielākās pārmaiņas veiktas laikā 1836-1866.gadam tiek uzcelts saimniecības ēku komplekss. 1920.gados muižā ierīkota mājturības skola, pēc 1945.gada- profesionāli tehniskā skola. Kopš 2004.gada muižas dzīvojamā ēka un tuvākās saimniecības ēkas ir privātīpašumā.

Pils ir parkā savrupstāvoša divstāvu celtne ar pagrabstāvu un bēniņiem. 1986.gada aprakstā ēka raksturota kā trīsstāvu celtne ar trīs rīzālītiem un augstu mansarda jumtu. Ēkas plānojumu Izstrādāja Rankas pagasta padome sadarbībā ar SIA „Baltkonsults”, 2006.

raksturo centrālajā rizalitā izvietota, divus stāvus augsta halle, no kuras katrā stāvā atzarojas stāvam garenvirzienā caurejoši gaiteni. No gaiteņa uz abām pusēm izvietotas telpas.

No konstruktīviem risinājumiem ievēribas cienīgi ir pirmā stāva pārseguma konstrukcija - krusta un cilindriskā pārseguma velves.

Ēkas fasāžu kompozīcija ir barokāla, dekorētas ar dekoru -pirmā stāva apmetumā imitētu akmens bloku mūri, otrajā stāvā - rustiem un apmalēm ap logiem.

1.stāva interjerā saglabājušās vienas baroka durvis, 2. stāva interjerā - bagāts klasicisma interjers- durvis, griestu dekors, iekšējie slēgi.

Pārvaldnieka māja. Vienstāva garenbūve (19.gs) uz laukakmens mūra cokola, sienas apmestas. Ēkai saglabājušies sešrūšu logi. Jumts- divslīpņu, ar trīs logu izbūvēm uz ceļa pusi.

Kalpu mājas. Abas ir vienstāvu garenbūves (19.gs) ar divslīpju nošļauptu jumtu. Sienu materiāls- laukakmeņu mūris, ar apmetuma joslām ap logailām.

Saimniecības ēkas - laidars, stallis, klēts, šķūņi ir vienstāvu mūra ēkas, brūzis- divstāvu ar mansarda izbūvi. Visas ēkas datējamas ar 19.gs, kad tika izbūvēts viss muižas kompleksa saimniecības ēku bloks. Visas ir savam laikam raksturīgas būves- ar laukakmeņu mūra sienām, atsevišķām ēkām- ar apmetumu ap logailām.

Pāpānu viduslaiku kapsēta atrodas Jaunpiebalgas- Rankas ceļa Z pusē, Pāpānu mazciemā. Viduslaiku kapsēta izvietojas 200x100 m lielas augstienes R malā. Tās aizņemtā teritorija 70x50 m ir apaugusi ar mežu. Īpašumtiesības – privātas (VKPAI dati).

Kaudžu pilskalns pēc VKPAI arheoloģijas pieminekļa apraksta datiem (03.06.1997) atrodas aptuveni 1 km uz DA no iepriekšējos materiālos un arhīva dokumentos aprakstītās atrašanās vietas. Pilskalns bļodveidīgs, ar galvenajiem nocietinājumiem Z un D galos. Nocietinājumi labi saglabājušies. Kultūrslānis tumši melns (VKPAI dati).

Brantu senkapi atrodas 20 m uz Z no Gulbenes- Smiltenes autoceļa un 250 m uz DA no Brantiem. Senkapi ir 10x15 m liels un 2,5 m augsts paugurs lauku ceļu sazarojumā. Senkapu uzkalns ZR virzienā lēzeni pāriet Brantu laukos, un vairs nav konkrēti nosakāms. Daļā teritorijas ir postījumi (DA daļa) (VKPAI dati).

Kalnaudžu senkapi (Mironkalniņš) atrodas apm.800 m uz DA no Sveķu- Kaudžu māju viensētu grupas. Senkapi atrodas ZA –DA virzienā izstieptā , 2 m augstā un 70x20m augstā paugurā (VKPAI dati).

Silaješku pilskalns (Velna kalns) atrodas Azandas upes labajā krastā pie meža ceļa, kas ved no Sileniekiem uz Druvienas pagasta Saltupjiem, kreisajā pusē. Pilskalns 2.PK laikā izpostīts. Pilskalnam bijusi sarežģīta nocietinājumu sistēma- DR galā 3 vaļņi un grāvji starp tiem pāriet DA pusē kā 2 vaļņos un grāvjos. Kultūrslānis ir 0,1 m biezs. Pilskalna plakumā atrastas keramikas lauskas (VKPAI dati).

Veczīlādžu viduslaiku kapsēta atrodas D-DA no Veczīlādžu mājām starp mājām, mājas ceļu un Mazzīlādžu ceļu. Kapsētas teritorija ir 70x70m lielā līdzenā laukā (VKPAI dati).

Sejatu senkapi atrodas 25 m attālumā no Rudeņu mājām. 20 m diametrā lielo uzkalniņu sauc par *Krakaliņu*. Daļēji kalniņš nopostīts (R daļa) izbūvējot saimniecības ēku un kartupeļu bedres. 30 m attālumā no mājām uz D ir ļoti akmeņaina vieta, iespējami 3 izpostīti akmens krāvumu uzkalniņi (VKPAI dati).

Rankas viduslaiku baznīcas vieta atrodas bij. Gulbenes- Rankas ceļa D pusē. Baznīcas vietas lielākā daļa ir nopostīta. Izbūvēts transformators un virszemes elektrolīnijas. 1997.gadā bijušie baznīcas pamati vairs netika konstatēti (VKPAI dati).

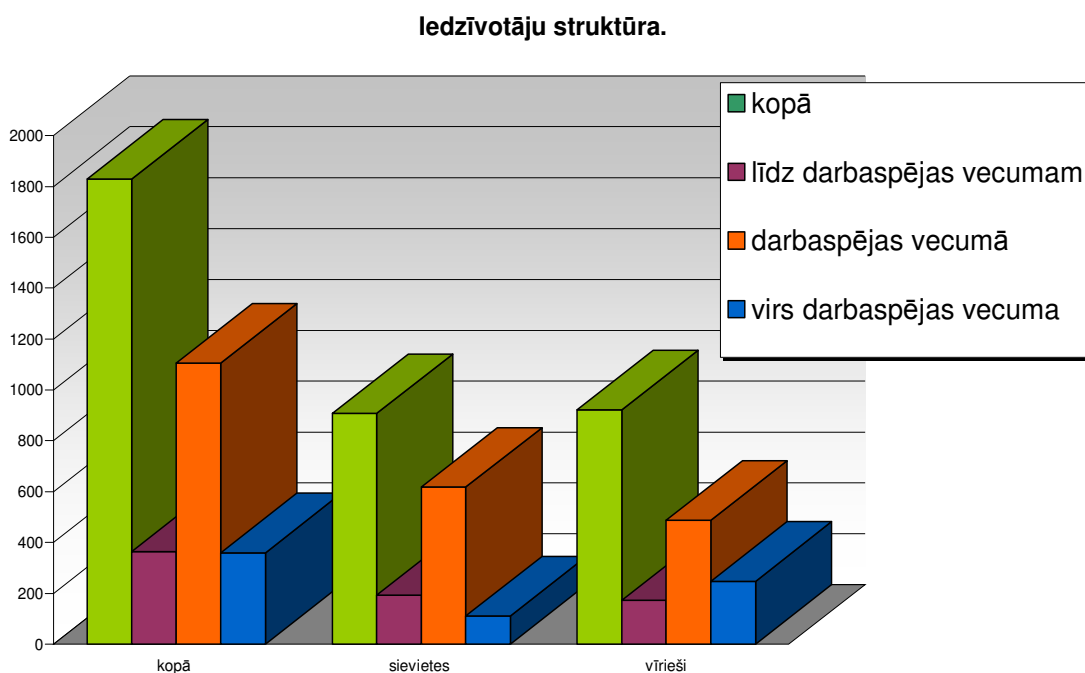
3. APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA

3.1. Apdzīvotās vietas

Pagasta lielākās apdzīvotās vietas - Ranka, Gaujasrēveļi un Rēveļi ar 1960 - 80-tos gados veidotu apbūvi, galvenokārt saistītu ar valsts uzņēmumu izveidi: padomju saimniecību "Ranka", Latvijas papīra un celulozes rūpnīcu R/a „Latbumprom – Rankas kartona fabriku” un kolhozu “Gaujaslīči” centru.

2000. gada 1.janvārī pēc Tautas skaitīšanas datiem Rankas pagastā 606 privātās mājāsaimniecībās dzīvoja 1829 iedzīvotāji jeb 6.48% no Gulbenes rajona iedzīvotājiem – 922 vīrieši un 907 sievietes.

3. attēls. Iedzīvotāju struktūra Rankas pagastā

Darbaspējīgā vecumā ir 60 % no pagasta iedzīvotājiem, līdz darbaspējas vecumam - 20%, pēc darbaspējīgā vecuma 20 %.

Dzimuma struktūra - sadalās līdzsvaroti - 50 % ir sievietes un 50 % - vīrieši.

Pēc Iedzīvotāju reģistra datiem uz 2005. gada 1. decembri Rankas pagasta teritorijā deklarējuši dzīvesvietu - 1676 iedzīvotāji no tiem 755 dzīvo Rankas ciemā, 181- Gaujasrēveļos, 106 – Rēveļos, citās apdzīvotās vietās un viensētās - 634 iedzīvotāji. No kopējā Rankas ciema iedzīvotāju skaita 197 ir Rankas arodvidusskolas audzēkņi.

Saskaņā ar 2003. gadā apstiprināto “Rankas pagasta sociāli ekonomiskās attīstības Izstrādāja Rankas pagasta padome sadarbībā ar SIA „Baltkonsults”, 2006.

programmu” un tajā noteikto apdzīvoto vietu iedalījumu, Rankas pagasta administratīvajā teritorijā ir izdalīti 4 veidu apdzīvoto vietu tipi un noteiktas 19 apdzīvotas vietas.

3.1.1. tabula. Apdzīvotas vietas Rankas pagastā (pašvaldības dati)

Vidējciems (apdzīvota vieta ar koncentrētu apbūvi, vairāk kā 100 iedzīvotāji, sociālā un komunālā infrastruktūra)	Ranka, Gaujasrēveļi, Rēveļi.
Mazciemi (apdzīvota vieta ar kompaktu apbūvi, ko veido vismaz 5 dzīvojamās mājas)	Dukuļi, Ķeži, Mežsleši, Pāpani.
Skrajciemi (vēsturiski vienota viensētu grupa ar kopēju nosaukumu)	Birzuļi, Pavāriņi, Sāvas, Saliņas, Sejatas, Vecāmuiža.
Viensētu grupas	Andrakalni, Bierņi, Degļupe, Ērkalni, Kāķupi, Kālanci, Kaļvi, Lācumēri, Luķes, Pakalnieši, Lācītes, Plūkši, Rozas, Sproģi, Strēbeles, Vārdziņi, Viesītes.

Pagasta apdzīvojamumu raksturo ļoti rets atsevišķo apdzīvoto vietu izvietojums pagasta teritorijas ziemeļaustrumu – austrumu un dienvidu daļā, kur 0,5 - 2 km platā joslā gar autoceļiem P27, V436, V437 atrodas Lācītes, Sāvas, Lācumēru, Kaļvu, Birzuļu, Kāķupu, Sproģu, Strēbeļu apdzīvotās vietas. Augsta pagasta iedzīvotāju koncentrēšanās ir apdzīvotajās vietās abpus autoceļiem V438 un P33, kur līdz 3 km platā joslā atrodas Kālancu, Bierīņu, Vecāsmuižas, Pāpanu, Dukuļu, Plūkšu, Pakalniešu, Sejatu apdzīvotās vietas un blīva viensētu apbūve.

Augsts apbūves koncentrācijas blīvums ir arī galvenajās apdzīvotajās vietās – Rankas, Rēveļu, Gaujasrēveļu ciemos.

Pastāvošā dispersi centralizētā apdzīvojamuma struktūra pagasta teritorijā izveidojusies 20. gs. otrajā pusē. Jauno centru un saimniecisko vajadzību un sakaru izveide būtiski ietekmējusi vēsturiski ilgstoši pastāvošā apdzīvojamuma struktūru, veidojot izteiktu apdzīvojamuma centru pagasta vidusdaļā „trīsstūrī” starp Rēveļu - Gaujasrēveļu un Rankas apdzīvotajām vietām un izretinot no šīs ass attālāk izvietotās apdzīvotās vietas.

Rankas vidējciems ir pagasta administratīvais centrs. Uz 2005. gada 1. decembri – Rankas ciemā dzīvo 755 cilvēki, atrodas pagasta padome, Rankas kultūras nams, bibliotēka, Izstrādāja Rankas pagasta padome sadarbībā ar SIA „Baltkonsults”, 2006.

pamatskola, pirmsskolas izglītības iestāde „Ābelīte”, pasta nodaļa, doktorāts un aptieka, vairāki veikali, apbūvē dominē retināti mazstāvu viengimeņu savrupmāju apbūves kvartāli, vairāki daudzdzīvokļu daudzstāvu apbūves kvartāli, atsevišķas 20. gs sākumā gados celtu viensētas tipa apbūves un ražošanas objekti. Rankā atrodas valsts nozīmes kultūrvēsturiskais piemineklis Rankas muižas apbūve.

Rankas ciems ir spēcīgs vietējā līmeņa centrs. Tajā tiek sniegti ikdienā nepieciešamie pakalpojumi izglītības, veselības aprūpes un kultūras jomās, kā arī sakaru un tirdzniecības pakalpojumi, iedzīvotājiem iespējams saņemt vietējās pašvaldības pārvaldes iestādes sniegtos pakalpojumus.

Ranka ir pagasta administratīvais centrs, kurā pagasta iedzīvotāji var saņemt:

- administratīvos pakalpojumus (vietējās pašvaldības pārvaldes iestāde);
- izglītības pakalpojumus (pirmsskolas izglītības iestāde "Ābelīte", pamatskola, Rankas arodvidusskola);
- sociālos un veselības aprūpes pakalpojumus (pagasta sociālais darbinieks, doktorāts, aptieka,);
- kultūras (bibliotēka, kultūras nams);
- sakaru un tirdzniecības, sadzīves pakalpojumi (pasta nodaļa, veikali, frizētava);
- mājokļa nodrošinājums (12 daudzdzīvokļu mājas, centralizēta ūdensapgāde, kanalizācija);
- ražošanas un pakalpojumu uzņēmumu darbība (A/S *Rankas piens*; k/s “Sējējs”, SIA “G Serviss”, 4 pārtikas un 1 saimniecības preču veikals).

Rankas ciemā pieejamie pakalpojumi nodrošina ar darbavietām plašāku apkārtni:

- A/S "Rankas Piens" - nodarbināti 70 strādājošie;
- Valsts iestādēs - nodarbināti 56 strādājošie;
- Pašvaldības iestādēs nodarbināti - 40 strādājošie.

Ciemam raksturīga gar valsts 1. šķiras ceļu P33 lineāri izstiepta apbūves struktūra. Apbūves teritoriju robeža neskaidri iezīmēta. Administratīvi ciema robeža ir noteikta, bet zemes (nekustamā īpašuma) kadastra reģistrā un VZD zemes (nekustamā īpašuma) uzskaitē ciema teritorija netiek atdalīta no pagasta pārējās teritorijas. Zeme apbūvei netiek izmantota intensīvi.

Ciema teritoriju rietumu – austrumu virzienā šķērso autoceļš Ērgļi – Jaunpiebalga - Saliņkrogs, gar kuru izvietoti Rankas kapi, 16 viendzīvokļu mājas, Kultūras nams un piena pārstrādes ražotne A/S “Rankas piens”. Ziemeļdaļā atrodas 4 dzīvojamās mājas un BIO-700 notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Ciema apbūves centrā atrodas pagasta padomes

administratīvā ēka, doktorāts 4 viendzīvokļa mājas, ūdenstilpne. Nākotnes un Dārza ielu apbūve veidota 80 gados izbūvējot *Līvānu* tipa viengimenes dzīvojamās mājas. Daudzdzīvokļu māju apbūve atrodas dienvid - rietumu daļā, tai pieguļ iekoptas lauksaimniecības zemes. Rankas arodvidusskolas ēku komplekss būvēts 20.gs. 80ajos gados un atrodas tiešā Rankas muiža un parka tuvumā.

3.2. Pakalpojumu pieejamība

Ranka ir pašvaldības administratīvais centrs. Rankā koncentrēts visplašākais iedzīvotājiem nepieciešamo pakalpojumu klāsts – šeit tiek sniegti pakalpojumi sekojošās institūcijās:

- (1) Pašvaldības pakalpojumi: pagasta padome, pamatskola, pirmskolas izglītības iestāde, sociālais darbinieks, kultūras iestādes (kultūras nams, bibliotēka);
- (2) Citas izglītības iestādes: Rankas arodvidusskola;
- (3) Valsts pakalpojumi: pasta nodaļa, policijas iecirkņa inspektors;
- (4) Privāti un cita veida pakalpojumi: veikali, ģimenes ārsta prakses vieta, aptieka.

Gaujasrēvelos – iedzīvotājiem sasniedzami pakalpojumi - pasta nodaļa “Krustakmens”, bibliotēka, Rēveļu pamatskola, darba vietas nodrošina – SIA “Ķelmēni”, SIA “Grantiņi-1”, darbojas 2 mazumtirdzniecības veikali, izbraukuma autoveikals “Madara”.

Rēvelos – darbojas 2 mazumtirdzniecības veikali, izbraukuma autoveikals “Madara”, iespējams saņemt friziera pakalpojumus.

Citas pakalpojumu saņemšanas vietas ārpus pagasta :

Vidusskola – Lizumā, Smiltēnē, Gulbenē.

Baznīca – Jaunpiebalgā un Velēnā.

3.3. Pagasta vēsturiskā attīstība

Pastāv nostāts, ka pagasta nosaukums radies no Tālavas virsaiša Tālivalža dēla Rameika vārda. Virsaitis Tālivaldis ilgus gadus kopā ar igauņiem cīnījās pret kopējiem ienaidniekiem. Vēlākos gados Tālivaldis sācis sadarboties ar senlatviešu lielākajiem ienaidniekiem – vāciešiem.

Pēc dokumentiem pirmās rakstiskās ziņas par Ranku jeb kā to toreiz sauca Ramku, datētas ar 1528. gada 25. februāri, kad Limbažos Rīgas virsbīskaps Tomass Šenings izlēno muižu pie Gaujas savam padomniekam Kristiānam fon Rozenam. 1528. gadā dokumentos minēta Rankas draudze.

Ar 1838. gadu Rankas muižu un zemi iegūst Aleksandrs fon Meiendorfs, kurš saimniekoja līdz Latvijas Republikas agrārreformai 20. gs. 20. gadu sākumam.

1879. gadā pēc Rankas muižas barona Leona Meiendorfa rīkojuma sāka Elizabetes (Rēveļu) pamatskolas celtniecība. 1880. gada 17. novembrī notiek skolas iesvētīšana un sākas skolā mācības. 1887. gada 10. novembrī iesvēta Lutera (tagad Rankas pamatskola) skolu.

1888. gadā nodibina Rankas savstarpējo uguns apdrošināšanas biedrību. 1889. gada 30. oktobrī tiek atvērta Rankas aptieka. 1896. gada 6. oktobrī nodibināta Bibliotēku biedrība.

1897. gadā darbību sāk rūpniecības uzņēmums – Rankas papes fabrika.

1904. gadā izveido Rankas krājaizdevu sabiedrību ar 415 biedriem. 1907. gadā izveidota Rankas lauksaimniecības biedrība, kura 1937. gadā pārveidota par Rankas pagasta lauksaimniecības biedrību. 1907. gadā izveidojas pirmā Rankas lopkopības pārraudzības biedrība ar 30 biedriem.

1909. gadā izveidojas Rankas- Palsmanes mašīnu koplietošanas biedrība “Gauja”.

1910. gadā izveidota Rankas piensaimnieku biedrība ar 80 biedriem. 1919. gadā izveidota Rankas patērētāju biedrība ar 280 biedriem. 1921. gadā nodibināta Jaunpiebalgas- Rankas mednieku biedrība.

1923. gada 18. jūnijā nodibina Valsts Rankas divgadīgo mājturības skolu.

1935. - 1938. gadā ievērojami attīstās pagasta autoceļu tīkls. Kopš tā laika tas nav būtiski mainījies.

Padomju okupācijas laikā pagasta administratīvās robežas vairākkārt mainījās.

1935. gadā Rankas pagasts ietilpa Cēsu apriņķī, kopējā platība 14600 ha, iedzīvotāju skaits 3212 cilvēki.

1945. gada februārī tagadējā Rankas pagasta teritorijā izveido trīs padomes – Rankas, Rēveļu un Azandas. 1954. gadā tās visas apvieno un izveido vienu Rankas ciema izpildkomiteju.

Līdz 1949. gadam Rankas ciems ietilpst Cēsu apriņķī, vēlāk Gaujienas (centrs Jaunpiebalga), un Smiltenes (centrs Smiltene) rajonā, bet no 1967. gada – Gulbenes rajonā

Apvienojot vairākas mazo kolhozu teritorijas, izveidojas padomju saimniecība “Ranka” un kolhozs “Gaujaslīči”.

Pagasta padomes statusu atjaunoja 1990. gadā. 1994. gadā uz Rankas pienotavas bāzes tiek veidota A/S “Rankas piens”.

4. TERITORIJAS PAŠREIZĒJĀ IZMANTOŠANA

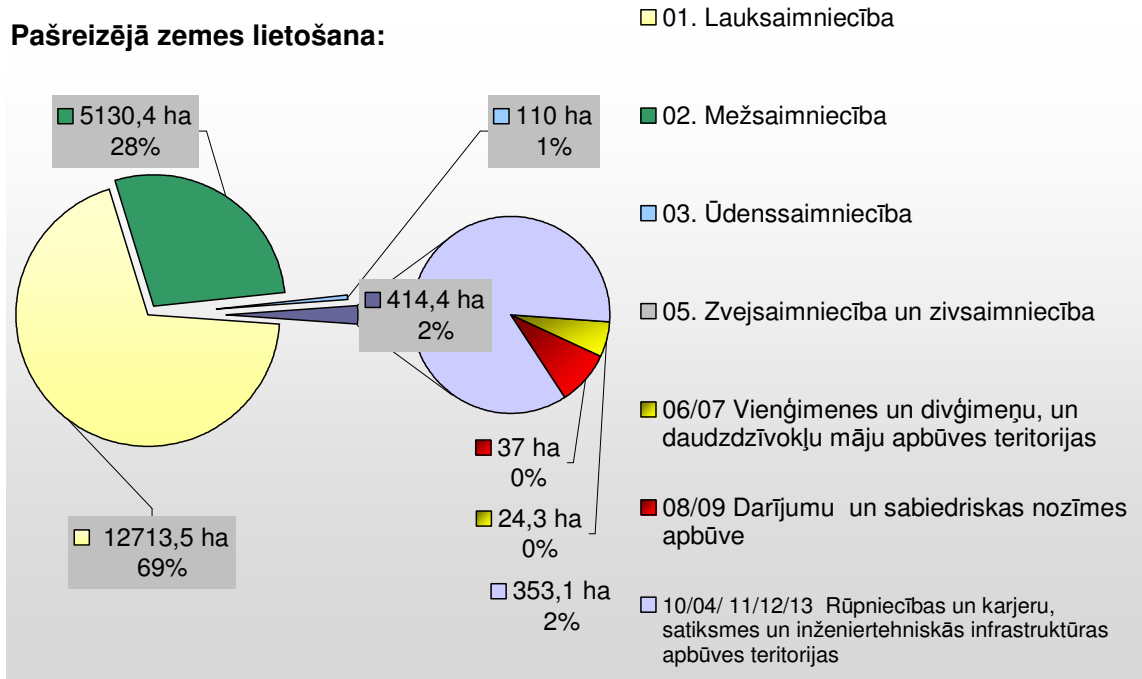
Zemes izmantošanas struktūra tiek noteikta un grupēta, pamatojoties uz LR likumā „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību” doto klasifikāciju, kas detalizētāk sakārtota 31.07.2001. LR MK noteikumu Nr. 344 pielikumā nr.2 „Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un sistematizācijas kārtība”.

Teritorijas plānojumā katram zemes izmantošanas veidam tiek piemērots 31.07.2001. LR MK noteikumos Nr. 344 „Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un sistematizācijas kārtība” noteiktais zemes izmantošanas mērķu grupas apzīmējums, kas tiek papildināts atbilstoši šī darba specifikai- teritorijas izmantošana tiek klasificēta 15 grupās un katrai grupai ir savs teritorijas izmantošanas zemes lietošanas mērķu grupas kods: ZLMGK, kas tiek izmantots grafiskajā daļā esošo zemes lietošanas veidu apzīmēšanai.

4.1. tabula. Teritorijas izmantošanas zemes lietošanas mērķu grupas kodi

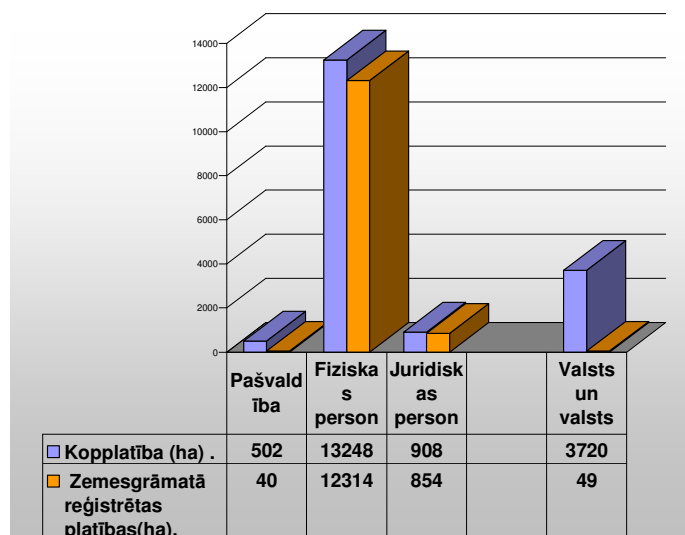
ZLMGK	Zemes lietošanas mērķu grupa
01	Lauksaimniecība
02	Mežsaimniecība
03	Ūdenssaimniecība
04	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde
05	Zvejsaimniecība un zivsaimniecība
06	Mazstāvu dzīvojamā (1- ģimenes un 1-ģimeņu dzīvojamo ēku apbūve)
07	Daudzstāvu (daudzdzīvokļu) māju apbūve
08	Darījumu iestāžu un komerciāla rakstura apbūve
09	Sabiedriskas nozīmes apbūve
10	Rūpniecības (ražošanas) apbūve
11	Satiksmes infrastruktūras un objektu apbūve
12	Inženiertehniskās infrastruktūras un objektu apbūve
Šī darba ietvaros noteiktais ZLMGK	
13	Pārējie objekti, kas nav klasificēti
14	Dabas teritorijas
15	Kultūrvēsturisko pieminekļu teritorijas

4. attēls. Rankas pagasta pašreizējās zemes lietošanas veidu struktūra pa nekustamo īpašumu lietošanas mērķgrupām. (VZD dati, 2005)

Rankas pagasta zemju īpašnieki pārsvarā ir privātpersonas, kas zemi ir ieguvušas atjaunojot īpašuma tiesības uz bijušajiem īpašumiem un privatizējot zemi saskaņā ar likumu “Par zemes privatizāciju lauku apvidū”. Juridiskās personas zemi ir ieguvušas pirkšanas – pārdošanas gadījumos.

5. attēls. Rankas pagasta īpašumu tiesiskais statuss

Rankas pagasta padome sev piederošās zemes ir ieguvusi pildot likuma “Par pašvaldībām” funkcijas, kā arī zemes privatizācijas procesa gaitā paturot valdījumā brīvās zemju platības. Pagastā pavisam ir 913 zemes īpašuma vai valdījumu skaits.

4.1.Lauksaimniecībā izmantojamās zemes

Pēc uzrādītā lietošanas mērķa – **lauksaimniecība** - pagastā ir 681 zemes īpašumi, kas aizņem 12713,5 ha kopplatību, kur LIZ noteikti 5943.5 ha, kas sastāda 69 % no pagasta teritorijas kopējās platības.

4.1.1. tabula. LIZ zemju sadalījums pēc lietošanas veida (VZD, 2005.)

LIZ zemju lietojuma veidi	Ha	%
Aramzeme	4214.0	71
Ganības	1303.3	21,9
Pļavas	401.0	6,7
Augļu dārzi	25.2	0,40
Meliorētas LIZ	3555.1	59,8
LIZ kopā	5943.5	100

LIZ zemju vidējā auglības vērtība – 30 balles, aramzemei – 34 balles, kadastrālā vērtība ir 100 Ls/ha.

Zemes ar lietošanas mērķi “lauksaimniecība” kopplatība pagastā ir 12713.5 ha; pēc lietošanas veida tās sadalās 89 zemnieku saimniecību īpašumos ar kopplatību 3215.0 ha (25.3%), no kuriem LIZ – 1387.9 ha, 574 piemājas saimniecībās - 9259.7 ha (72.8%), no kuriem LIZ – 4374.7 ha, 18 pārējās lauksaimniecības zemēs - 238.8 ha (1.9%), no kuriem LIZ – 180.9 ha pārsvarā netiek apsaimniekotas.

Meliorētās lauksaimniecībā izmantojamās zemes pagastā ir 3555.1. ha no kopējās LIZ platības.

Meliorētās zemes sadalās – valsts grāvji (11.15 km) un koplietošanas grāvji (22.572 km). Meliorētās zemes sistēma nedarbojas 406.9 ha, nepieciešams veikt remontdarbus - 329.9 ha.

Meliorēto zemju infrastruktūras - meliorāciju sistēmu izmantošanu regulē 08.04.2004. LR MK noteikumi Nr.272 “Meliorācijas sistēmu ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi”, kas nosaka prasības, kādas zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam jāievēro valsts, valsts nozīmes, pašvaldības, koplietošanas vai viena īpašuma meliorācijas sistēmu izmantošanā, kopšanā un saglabāšanā.

4.2. Mežsaimniecībā izmantojamās zemes

Meži aizņem 10 572.0 ha (57.5%) no pagasta teritorijas, t.sk. 2469.3 ha atjaunojamās platības. Visi pagasta teritorijā esošie meži 10 170.2 ha ir saimnieciskie meži un saudzējamās meža platības 401.8 ha, kurās noteiktas dažādas aizlieguma pazīmes.

Pēc Valsts meža dienesta meža statistikas datiem uz 01.01.2005. koku sugu sastāvs mežos ir šāds: 5333.3 ha priedes, 2719.3 ha egles, 3577.0 ha bērzs un 1238.9 ha baltalksnis, 298.7 ha apse un 8.8 ha citas koku sugas.

Pagastā meži ir ļoti daudzveidīgi. Starp meža augšanas apstākļu tiem dominē damaksnis. Otrais izplatītākais mežu tips ir vēris. Sausieņi kopā aizņem 45% no kopējās mežu platības. Tie pieder pie saimnieciski vērtīgākajiem mežiem Latvijā ar augstu egļu, priežu un bērzu audžu produktivitāti.

4.2.1. tabula. Meža audžu vecums galvenajām koku sugām. (Virsmēžniecības dati, 2005)

Audzes veids	Priede (ha)	Egle (ha)	Bērzs (ha)	Citas koku sugas	Kopā (ha)	% no kopējās platības
Jaunaudzes	498.4	1285.3	570.1	115.5	2469.3	23%
Briestaudzes	1395.3	369.3	582.5	33.2	2380.3	23%
Pieaudzis mežs	657.3	707.2	594.9	96.8	2056.2	20%
Pāraudzis mežs	133.4	37.8	105.3	118.7	395.2	4%
Kopā	2 684.4	2 399.6	1 852.8	364.2	7 301.0	70%

Uz 2005.gada Rankas pagastā bija atjaunoti 2 496.3 ha izcirsto mežu.

4.2.2. tabula. Izstrādāto ciršu platība un kubatūra 2004.gadā*

Galvenās cirtes kopā		Kopšanas cirte		Nelikumīga ko ciršana		Visas cirtes kopā	
Ha	m ³	ha	m ³	ha	m ³	ha	m ³
305.7	56838	541.0	16739	0,7	85	864,3	7579,3

* Informācija sagatavota Pēc Rankas mežniecības „Meža statistika” 2004. gada datiem

Saimnieciskā darbība ierobežota ir 401.8 ha mežu platībās.

4.3. Mazstāvu un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas

Ranka. Blīvas mazstāvu teritorijas Rankas ciemā izvietotas gar Nākotnes, Dārza un Alejas ielām. Ģimenes dzīvojamo ēku stāvu skaits ir 1-2 stāvi. Rankas ciema dienvidaustrumu daļā mazstāvu dzīvojamā apbūve veidota 1980. – 1985. gados, kad tika celtas Līvānu tipa viengimenes mājas un pie Rankas arodvidusskolas 90- to gados celtas tāda paša tipa mājas. Daudzdzīvokļu māju apbūve izvietota Rankas ciema dienvidrietumu daļā. Rankas ciema teritorijā ir 12 daudzdzīvokļu mājas, veidojot vienu apbūves teritoriju. Vislielākais pašvaldības dzīvokļos dzīvojošo iedzīvotāju īpatsvars - 39.6% ir Rankas ciemā.

Gaujasrēvelos rietumu daļā maztāvu dzīvojamo māju apbūve veidojusies 70–tajos gados gar Gaujas upi, taču 90-to gadu sākumā uzsākta individuālo māju izbūve ciemata ziemeļu daļā. Mazstāvu dzīvojamo ēku apbūve koncentrēta Smilšu iela apkaimē. Gaujasrēveļu ciemā atrodas 8 daudzdzīvokļu mājas, kas atrodas apbūves centrālajā daļā.

Rēveļu ciemats izveidots kā blīva mazstāvu dzīvojamo māju apbūves teritorija, ciemā izbūvētas pavisam 20 Līvānu tipa mājas. Rēveļu ciemā ir 1 daudzdzīvokļu māja.

4.4. Darījumu apbūves teritorijas

Darījumu apbūves teritorijas atrodas galvenokārt Rankas, Gaujasrēveļu un Rēveļu apdzīvotajās vietās un nodrošina dažādu veidu pakalpojumu – veikalu, friziera u.c. pakalpojumu sniegšanu Rankas pagasta iedzīvotājiem un viesiem. Ārpus ciemu robežām iedzīvotāji saņem autoveikala pakalpojumus.

Pagasta teritorijā galvenā rekreācijas apbūves zona izveidota pie Gaujas upes Lācītēs un Rankas ciemā kultūrvēsturiskā objektā „Rankas muiža”. Lauku tūrisma pakalpojumus sniedz saimniecība „Kalnapakalnieši”.

4.5. Sabiedriskās apbūves teritorijas

Sabiedriskās nozīmes objekti – izglītības, veselības, sociālās aprūpes, pasta bibliotēku pašvaldības pārvaldes objektu – apbūves teritorijas koncentrētas Rankā un Gaujasrēveļos.

Rankas ciemā atrodas: Rankas pagasta padome, kultūras nams, bibliotēka, arodvidusskola, pamatskola, pirmsskolas izglītības iestāde „Ābelīte”, pasta nodaļa, doktorāts un aptieka, kapsēta.

Gaujasrēveļu ciemā – pamatskola, bibliotēka, pasts.

4.6. Rūpnieciskās un ražošanas apbūves teritorijas

Rankas pagastā teritoriju izmantošana ražošanas apbūvei ir piena pārstrādes uzņēmuma „Rankas piens”, k/s „Sējējs” mehāniskajām darbnīcām un kokapstrādes ēkām Rankas ciema austrumu daļā, Gaujasrēveļos – bijušās Rankas Kartona fabrikas teritorijā, Rēveļu ciema teritorijā rūpnieciskās ražošanas teritorijas noteiktas mehāniskajām darbnīcām un kokapstrādes ceha teritorijai.

Ārpus ciemu teritorijām rūpnieciskā ražošana notiek uz Gaujas upes esošajiem HES un cūkkopības kompleksā „Rankas Bekons”.

4.7. Satiksmes infrastruktūras objektu un tīklu apbūves teritorijas

4.7.1. Autoceļu infrastruktūra

Ranka pagasta autoceļu struktūru veido valsts, pašvaldības, māju un uzņēmumu un mežu ceļi.

Pašvaldības autoceļi dalās grupās:

A – kas nodrošina satiksmi starp apdzīvotajām vietām vai savieno apdzīvotās vietas ar augstākas nozīmes autoceļu tīklu, ar nodalījuma joslas platumu 10 m;

B – kas nodrošina piebraukšanu ne mazāk kā 3 viensētām vai zemnieku saimniecībām, kurās pastāvīgi visu gadu dzīvo cilvēki, ar nodalījuma joslas platumu 8 m;

C – kas nodrošina piebraukšanu pie īpašumiem, kuros cilvēki nedzīvo (mazāk par 6 mēneši gadā) vai kas nodrošina piebraukšanu pie mazāk par 3 viensētām vai zemnieku saimniecībām, ar nodalījuma joslas platumu 6 m;

D – ciematu ielas.

Rankas pagastā esošie VAS “Latvijas Valsts Meži” Austrumvidzemes mežsaimniecības mežu ceļi ir ar grants segumu, un daļēji saistīti ar pagasta ceļu tīklu.

Rankas pagastā 424.0 ha jeb 2.3 % teritorijas aizņem ceļi, no kuriem satiksmes infrastruktūras objekti aizņem 306.9 ha (1.6 %), 89.2 ha ceļu ir lauksaimniecības zemēs, 23.7 ha - mežsaimniecības zemēs.

Pagasta robežās atrodas valsts ceļi 67.4 km kopgarumā un pašvaldības autoceļi 51.9 km kopgarumā, ielas 5.65 km kopgarumā, 55.3 km mežu ceļi.

4.7.1.1. tabula. Ceļu teritoriju sadalījums pēc piederības veida (VZD, 2004.)

SIO teritoriju īpašums vai lietojums	ha	%
Valsts institūciju lietojums	267.6	63,11
Pašvaldības lietojums	54.9	13,09
Fizisko personu īpašums un lietojums	94.8	22,3
Juridisko personu īpašums	6,75	1,5
Kopā	424	100

4.7.1.2. tabula. Autoceļi Rankas pagastā (LAD, 2005.)

Autoceļa šķira	Apzīmējums	Nosaukums	Posma garums, Segums
	Valsts autoceļi		
1.šķira	P-27	Smiltene – Velēna – Gulbene	Asfaltbetons
	P-33	Ērgļi – Jaunpiebalga - Saliņkrogs	Grants/ asfaltbetons

Autoceļa šķira	Apzīmējums	Nosaukums	Posma garums, Segums
2.šķira	V-412	Jaunpiebalga - Ķeņģi	Grants
	V-301	Jaunzemji – Rēveļi - Ranka	Grants
	V-438	Ūdrupe - Rankas stacija	Asfaltbetons/ grants
	V-440	Ranka - Gatves	Asfaltbetons
	V-445	Uriekstes stacija - Cepļi	Grants
	V-436	Ranka – Tirza	Grants
	V-437	Ranka - Druviena	Grants
	Pašvaldības autoceļi		
A grupa			
	A1	Lācītes - Ranka	Grants
	A2	Rēveļi – Mežsilieši - Vērzemnieki	Grants
	A3	Degļupe - Strēlnieki	Grants
	A4	Ranka – Rankas stacija	Asfaltbetons/ grants
	A5	Mežsētas - Vecāmuiža	Grants
Pašvaldības autoceļi			
B grupa			
	B1	Kalnāji - Vidusbirzuļi	Grants
	B2	Azanda - Lapsiņas	Grants
	B3	Dambakalns - Birzieši	Grants
	B4	Sejatas - Veczimzas	Grants
	B5	Rēveļi - Sejatas	Grants
Pašvaldības autoceļi			
C grupa			
	C1	Vālodzes – Sejatas	Grants
	C2	Uriekstes stacija – Kaļvji	Grants
	C3	Lejaskaudzītes – Kaudžu purvs	Grants
	C4	Mežsilieši - Kaudzītes	Grants

Autoceļa šķira	Apzīmējums	Nosaukums	Posma garums, Segums
	Pašvaldības autoceļi		
	D grupa – ielas		
		Alejas iela	Asfaltbetons
		Apgādes iela	Grants
		Nākotnes iela	Asfaltbetons
		Dārza iela	Asfaltbetons
		Smilšu iela	Grants
		Palsas iela	Grants
		Gaujas iela	Grants
		Putnu iela	Grants
		Graudu iela	Grants
		Vidus iela	Grants
		Krasta iela	Asfaltbetons/ grants
		Rūpniecības iela	Grants

4.7.1.3. tabula. Reģistrēto mežu ceļu saraksts Rankas pagastā

Nr.	Ceļa nosaukums	Garums Km	Piesaiste pie valsts autoceļiem
1-1	Vālodzes – 127 .kv.	1,7	Smiltene – Gulbene 24,4 km
1-2	96.kv. – 133 .kv.	4,3	Smiltene – Gulbene 25,4 km
1-3	121 .kv. – Lācītes	5,6	
1-4	146.kv. – Lācītes – Jāneļi	4,8	
1-5	179.kv. – Tirānija	1,8	Ērgļi – Jaunpiebalga – Saliņkrogs 59,4
1-6	186.kv. – Mieriņi – 193.kv.	2,3	Ērgļi – Jaunpiebalga – Saliņkrogs 53,5
1-7	179.kv. – Mieriņi	1,0	Ērgļi – J-Piebalga – Saliņkrogs 59,3

Nr.	Ceļa nosaukums	Garums Km	Piesaiste pie valsts autoceļiem
1-8	Azanda – Saces mežsargmāja	4,6	
1-9	Saces mežsargmāja – 248.kv.	5,7	
1-10	Gaujaslīči – Medņu mažsargmāja	8,0	
1-11	294.kv. – Ziemeļi	5,5	
1-12	305.kv. – 326.kv.	8,0	
1-13	326.kv. – 320.kv.	2,0	

Ceļa nosaukums	Garums (km)	Izbūves gads	Plānotie pasākumi
Vilku būdas ceļš	5,2	2008	Būve
Saces ceļš	9,3	2011	Rekonstrukcija
Mierinu ceļš	3,6	2012	Būve
Ziemeļu ceļš	2,6	2012	Rekonstrukcija
Vālodzes ceļš	2,0	2014	Rekonstrukcija
Ceplā ceļš	4,1	2014	Būve
Tirānijas ceļš	3,1	2015	Būve
Skalu purva ceļš	2,3	2018	Būve
Silaješku kalna ceļš	1,7	2019	Būve
Pārbrauktuves ceļš	2,7	2019	Būve
Lācīšu ceļš	8,2	2021	Periodiskā uzturēšana
Zāļu ceļš	1,8	2021	Būve

4.7.2. Dzelzceļa infrastruktūra

Dzelzceļa līnija Rīga – Gulbene šķērso Rankas pagasta dienviddaļu. Rankas pagastā līdz 2004. gadam darbojās divas pasažieru stacijas “Rankas stacija” un “Uriekstes stacija”. Kopš 1997. gada transporta kustība pa dzelzceļu nenotiek.

4.7.3. Pasažieru pārvadājumi ar autotransportu

Visintensīvākā autobusu kustība starprajonu maršrutos ir Rīgas virzienā pa autoceļu “Smiltene – Velēna – Gulbene”.

Satiksme no pagasta centriem uz Gulbeni izveidota pēc minimālās pietiekamības principa, lai nodrošinātu skolēnu pārvadājumus.

Rankas pašvaldībai ir iegādāti 2 autobusi, kas pārvadā skolniekus pagasta robežās.

Rankas pagastu šķērso viens starptautiskais autobusu maršruts Nr. 8572 “Rīga – Sanktpēterburga”, kas kursē katru dienu.

4.8. Inženiertehniskās apgādes objektu un tīklu apbūves teritorijas

Rankas pagasta viensētas, ciematos esošos dzīvokļus, zemnieku saimniecības un sabiedriskos, komercobjektus un ražošanas objektus ar centralizēto **elektroenerģijas** padevi nodrošina Valsts A/S “Latvenergo” filiāles Ziemeļaustrumu elektrisko tīklu Gulbenes elektrisko tīklu rajons. Elektroenerģiju pagastam piegādā no diviem virzieniem – Lizuma pagasta un Cēsu rajona Jaunpiebalgas pagasta apakšstacijām. Pagasta teritorijā atrodas 29 transformatoru apakšstacijas. Elektroenerģijas pārvades līniju tehniskais stāvoklis vērtējams kā apmierinošs. Vērojama elektroenerģijas jaudas nepietiekamība līniju attālākos punktos no transformatoriem. Katru gadu tiek atjaunotas vai kapitāli remontētas elektroenerģijas līnijas. Pagastā saglabājas elektroapgādes nedrošība no klimatiskajiem apstākļiem, kad vēju, zibens un sniega iespaidā notiek elektroenerģijas padeves pārrāvumi.

Rankas pagastā **gāzes apgādi** nodrošina AS “Latvijas gāze”. Propāna gāze kā enerģijas avots tiek izmantota mājāsaimniecībās virtuves pavardu vajadzībām. Rankas, Rēveļu un Gaujasrēveļu ciemos daudzstāvu dzīvojamo ēku kvartālos ir pazemes propāna gāzes glabātuves, atsevišķos dzīvokļos arī balonu gāze. Pazemes propāna gāzes glabātuves un sadalošie gāzes vadī un pievadi (līdz mājas sienai) ir a/s „Latvijas gāze” valdījumā.

Rankas pagastā Gaujas upe tiek izmantots kā nozīmīgs **hidroenerģētiskais** resurss, uz kuras uzbūvētas 4 elektrostacijas. Pagasta teritorijā Gaujas augštecē darbojas Rankas HES ar plānoto jaudu 1,1 miljons KW gadā, Variņu HES gadā saražo 1 miljonu KW gadā, Gaujas HES jauda ir 800 tūkstoši KW gadā, bet Lācīšu HES saražo 300 tūkstoši KW gadā.

Rankas pagasta teritorijā telekomunikāciju sakarus pa **elektroniskajiem sakaru tīkliem** nodrošina SIA “Lattelekom” Gulbenes daļa. Pagasta teritorijā atrodas sekojošas telekomunikāciju pakalpojumus nodrošinošas iekārtas :

- automātiskā telefona centrāle Rankā;
- automātiskā telefona centrāle Gaujasrēveļos;
- automātiskā telefona centrāle Rēveļos;
- gaisvadu elektrisko sakaru tīkli (galvenokārt ārpus blīvi apdzīvotām vietām);
- apakšzemes elektrisko sakaru tīkli.

Telekomunikāciju pakalpojumi tiek nodrošināti Rankā, Gaujasrēveļos, Rēveļos, pārējās apdzīvotās vietās un viensētās, kuras atrodas maģistrālo gaisvadu un apakšzemes elektrisko sakaru tīkliem pieguļošā teritorijā.

Rankas pagastā atrodas divas **mobilo sakaru** būves un iekārtas: Rankā (SIA Tele 2) un Lācītēs (SIA LMT) ar sakaru torni. Mobilo sakaru pārklājuma tīkls nav vienmērīgs - atsevišķās pagasta vietās nav iespējas sazināties, izmantojot mobilā tīkla sakarus.

Rankas pagastā ir pieejams **internets**- bibliotēkā, skolā un pagasta padomē.

Centralizētā **siltumapgāde** netiek nodrošināta nevienā no pagasta apdzīvotajām vietām. Lokālo siltumapgādi nodrošina katlu mājas pie skolas, kultūras nama, bērnudārza Rankā, līdzīgi lokālās apkures sistēmas apkalpo daudzdzīvokļu 2 – 3 stāvu dzīvojamās mājas, arī viendzīvokļa dzīvojamās mājas.

Pārējās apdzīvotās vietās apkure tiek nodrošināta galvenokārt kā vietējā apkure (krāsnis).

Rankas pagastā centralizētas **ūdensapgādes** sistēmas darbojas Rankas, Gaujasrēveļu un Rēveļu ciemos. Pagasta teritorijā atrodas 14 artēziskie dziļurbumi ūdens ieguvei, no kuriem 7 tiek izmantoti centralizētai ūdensapgādei, 2 – individuālai ūdensapgādei, 5 – netiek ekspluatēti, bet pārējo reālā atrašanās vieta un stāvoklis nav zināms.

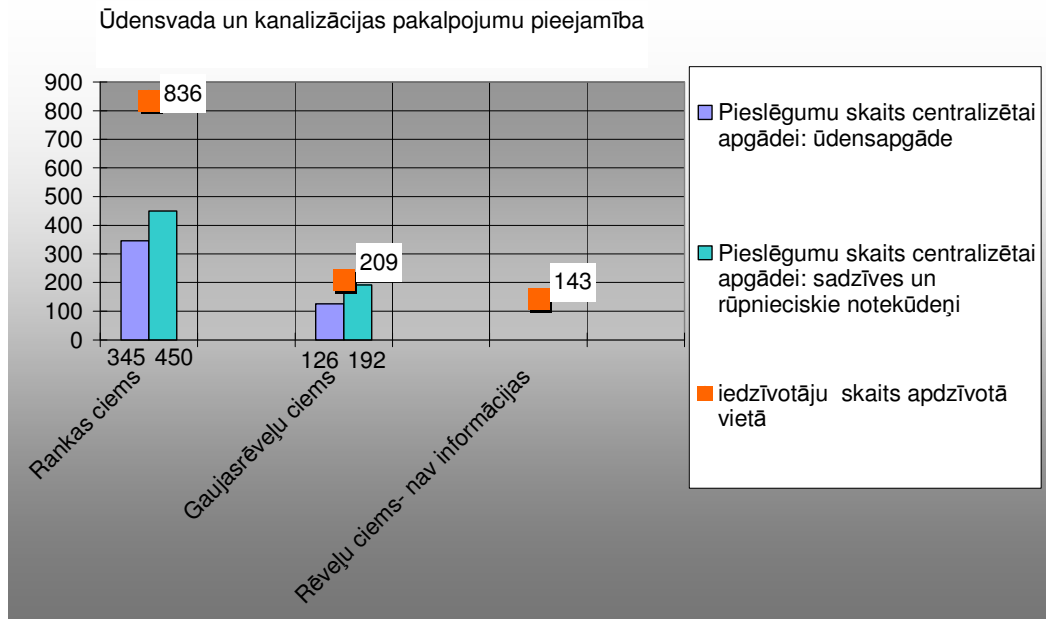
4.8.1. tabula. Rankas pagasta pazemes ūdensgūtnes

Nr.	Nosaukums	Īpašnieks vai lietotājs	Apsekošanas rezultāti	Akas dziļums, m	Atļautais ūdens ieguves daudzums m ³ / gadā	Maksimālais pieļaujams debīts l/s
1.	Ausmas	Rankas pag.pad.	darbojas	230	19000	3,0
2.	Gatves	Rankas pag.pad.	darbojas	125	28000	2,0
3.	Alfas	A/S Rankas piens"	darbojas			

Nr.	Nosaukums	Īpašnieks vai lietotājs	Apsekošanas rezultāti	Akas dziļums, m	Atļautais ūdens ieguves daudzums m ³ / gadā	Maksimālais pieļaujamais debīts l/s
4.	Rankas arodividusskola	Rankas arodividusskola	darbojas			
5.	Tīrumiņi	SIA <i>Rankas Bekons</i> "	darbojas			
6.	Luķes	S. Skrabe	darbojas			
7.	Rēveļi	K/S " <i>Akots</i> "	darbojas	125	Nav atļaujas	2,0
8.	Mežsilieši	A. Šube	darbojas			
9.	Vecāmuiža	Nav informācijas	nedarbojas			
10.	Ozoli	SIA <i>Arkons</i>	nedarbojas			
11.	Bierņi	J. Gabrāns	nedarbojas			
12.	Gaujasrēveļi	Rankas pag.pad.	darbojas	100	13000	2,5
13.	Kalnāji	Nav informācijas	darbojas			
14.	Vecmazsāvas	G. Pētersons	nedarbojas			
15.	Birzuļi	Nav informācijas	nedarbojas			

Pārējās apdzīvotās vietās un viensētās, kā arī saimniecībās un dzīvojamās mājās dzeramā ūdens ņemšanas avots ir grodu akas ar gruntsūdeņiem.

6. attēls. Centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu pieejamība

Rankas pagastā centralizētas **sadzīves un rūpniecisko notekūdeņu** savākšanas un attīrīšanas sistēmas darbojas Rankas, Gaujasrēveļu un Rēveļu ciemos.

Rankas ciemā atrodas piena apstrādes uzņēmums A/S “Rankas piens”. Uzņēmumam ir sava rūpniecisko notekūdeņu priekšattīrīšanas iekārta, kas attīra rūpnieciskos notekūdeņus pirms tie nonāk vienotā kanalizācijas sistēmā un kopējā notekūdeņu attīrīšanas iekārtā. Piena pārstrādes uzņēmuma piesārņojošās slodzes apjoms izteikts cilvēku ekvivalentos (CE) ir 1450.

Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas atrodas:

Rankā. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu BIO-700 (NAI) raksturojums:

Rādītāji	Raksturojums
Projektētā jauda (m ³ /dnn)	700
Atbilstošais cilvēku ekvivalents (CE)	270
t.sk. rūpniecisko pieslēgumu radītais CE	
Notekūdeņu daudzums, kas novadīts uz NAI 2003. gadā (m ³)	53379
Procesa un iekārtu apraksts:	
Aerācijas tvertnes	1100 m ³
Kompresori	2
Sūkņi	Kopējā elektromotoru jauda 23 kW
Nostādinātāji	Nav

Rādītāji	Raksturojums
Smilšķērāji	Nav
Biodīķi	2 gab., caurlaidības spēja 860 m ³
Citas iekārtas (gaisa pūtēji)	3 gab., ražība attiecīgi 670; 670; 600 m ³ /h
Teritorijas raksturojums	
Stāvokļa un darbības novērtējums	60 – 70% nolietojums

Gaujasrēveļos - notekūdeņu attīrīšanas iekārtu MEH 156 (NAI) raksturojums

Rādītāji	Raksturojums
Projektētā jauda (m ³ /dnn)	Nosēdakas
Atbilstošais cilvēku ekvivalents (CE)	55.2
t.sk. rūpniecisko pieslēgumu radītais CE	
Notekūdeņu daudzums, kas novadīts uz NAI 2003. gadā (m ³)	5796
Procesa un iekārtu apraksts:	
Aerācijas tvertnes	-
Kompresori	-
Sūkņi	-
Nostādinātāji	25 m ³ (darbietilpība)
Smilšķērāji	-
Biodīķi	-
Citas iekārtas (papildināt)	-
Teritorijas raksturojums	-
Stāvokļa un darbības novērtējums	100% nolietojums

Rēveļos - Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu BIO-50 (NAI) raksturojums

Rādītāji	Raksturojums
Projektētā jauda (m ³ /dnn)	Nedarbojas
Atbilstošais cilvēku ekvivalents (CE)	
t.sk. rūpniecisko pieslēgumu radītais CE	
Notekūdeņu daudzums, kas novadīts uz NAI 2003. gadā (m ³)	3378

Rādītāji	Raksturojums
Procesa un iekārtu apraksts:	
Aerācijas tvertnes	Nedarbojas
Kompresori	Nedarbojas
Sūkņi	Nedarbojas
Nostādinātāji	Nedarbojas
Smilšķērāji	Nedarbojas
Biodīķi	1500 m ³ , nedarbojas
Citas iekārtas (papildināt)	Nav
Teritorijas raksturojums	Slikts
Stāvokļa un darbības novērtējums	100 % nolietojies

4.9. Pārējās teritorijas

Rankas pagastā, saskaņā ar Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas datu bāzi atrodas sekojošas potenciāli piesārņotās teritorijas.

4.9.1. tabula. Potenciāli piesārņotās teritorijas saskaņā ar LVGMA datu bāzi

Nosaukums, kadastra Nr.	Teritorijas plānotās izmantošanas zonējums	Kādreiz veiktas piesārņojošas darbības	Aptuvenā platība (ha)	Tuvumā esoši jutīgi objekti
5084 008 0190	Rūpnieciskā apbūve	Degvielas uzpildes stacijas "Sējējs"	0,08	Dzīvojamā māja "Ivari", "Cīrulīši"
5084 008 0413	Gāzes uzpildes stacija	Gāzes uzpildes stacija	0,01	Dzīvojamā māja "Ivari", "Cīrulīši"
5084 008 0226	Rūpnieciskā ražošana	Kokapstrādes atlikumu uzglabāšana	2	Dzīvojamās mājas Dārza ielā un "Alejas"
5084 008 0187	Rankas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BIO-700	Rankas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BIO-700	3	"Lejzemnieki" un „Lazdupīte”
5084 013 0030	Rekultivējama atkritumu izgāztuve	Atkritumu izgāztuve	0,5	Upe Azanda
5084011 0056	Rūpnieciskā apbūve	Putnu fermas drupas	3	Dzīvojamās mājas „Lejasbirzuļi”, „Birzuļi”
5084 008 0343 50840080215	Rūpnieciskā ražošana	Rūpnieciskā ražošana - kokapstrāde	4,5	Dzīvojamās mājas „Māliņi”, „Purmaļi”, „Cīrulīši”
50840080038	Lauksaimniecības ražošanas teritorija	Lauksaimniecības ražošanas teritorija	5,3	Dzīvojamā mājas „Tīrumiņi”, „Tīreļi”, „Baltcepures”
5084004007	Gaujesrēveļu kanalizācijas seoptiķi	Gaujesrēveļu kanalizācijas seoptiķi	0.01	Gauja
50840040112	Rēveļu notekūdeņu attīrīšanas iekārtas	Rēveļu notekūdeņu attīrīšanas iekārtas	0,7	Gauja
5084 004 0222	Rūpnieciskā apbūve	Bijuši K/s Rēveļi DUS	0,02	Gauja, dzīvojamās mājas Palsas ielā